N 15 * 1951 m. balandžio 12
CLEVELAND, OHIO

EINA 35 metai

DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr 8

April 12, 1951 * No. 15
CLEVELAND, OHIO

The Ohio War History Commission Ohio State Museum

Ginčai dėl literat. premijos

Pereitame Dirvos numery buvo pranešta, kad literatūros premija paskirta rašytojui A. Vaičiulaičiui. Kaip ir paprastai po konkursų, taip ir po šios premijos paskyrimo jau kilo ginčai.

Pačios komisijos pranešimas, kad komisija, skirdama premiją, turėjo galvoje ne tik 1949-50 metais išleistus kūrinius, bet **ir ankstyvesnę** A. Vaičiulaičio kūrybą, savaime daugeliui sukėlė klausimą: ar ši premija dabar jau skiriama ne už geriausį tam tikro laikotarpio kūrinį, o bendrai "geriausiam mūsų rašytojui"...

Tokiu pagrindu skiriant premijas, jos kiekvienais metais galėtų tekti vis tam pačiam autoriui, jei tik jis dar ką nors išleidžia. Nes joks naujas talentas, pasirodęs net ir su labai geru kūriniu, negalės susilyginti su tokiu, kuris jau turi gerą "kapitalą" praeityje...

Pasirodo, kad ta sklausimas yra kilęs ir pačioje komisijoje. A. Rimydis viešai pranešė savo atskirą nuomonę. Jis sako, kad atsižvelgimas "į praeities kūrybą" nesuderinamas su premijos skyrimo taisyklių 3 str., kuris numato premijos skyrimą tik už tam tikrame laikotarpyje išleistus kūrinius.

Pasirodo, kad tas klausimas pačiose taisyklėse yra trūkumas — neprisiderinimas prie esamų sąlygų. Taisyklės tinka tokioms aplinkybėms, kur rašytojui nėra didesnių sunkumų parašytą kūrinį išleisti. Todėl jose nieko nėra pasakyta, kaip žiūrėti į tokius kūrinius,kurie jau parašyti, bet nėra galimybės išspausdinti. O čia jau ne kūrybos, bet grynai finansinė sritis, dėl kurios autorius visiškai neatsakingas. Pvz., V. Krėvės "Dangaus ir žemės sūnų" (ar sūnaus?) išspausdinta yra tik dalis, nors parašytos jau dvi dalys. Komisija nusistačiusi nesvarstyti to kūrinio, kadangi jis ne visas išspausdintas.

Atrodo, kad šiose salygose premijos skyrimas už **kūrybą** turėtų būti ko mažiausiai priklausomas nuo technikinių bei finansinių aplinkybių, nes premijuotinas gali būti ne būtinai tik toks autorius, kuris turėjo pinigų spausdinimui apmokėti ar turėjo laimės rasti leidėją. Kartais premija gali būti kaip

Siūlymas net ir dabartinės premijos paskyrimo klausimą dar peržiūrėti, jei būtų priimtas, vargiai ar atsilieptų teigiamai Rašytojų Draugijos orumui, bet tie kilusieji nuomonių skirtumai, be abejo, kiek temdys šį sekmadienį Chicagoje numatytas premijos įteikimo iškilmes...

BRAZIO KONCERTAS

New Yorko Carnegie Hall įvyko pereitą sekmadienį. Klausytojų buvo ne tiek, kaip čiurlioniečių koncerte, bet gana daug. Spaudos atsiliepimai geri ir visur su pabrėžimais, kad solistas yra lietuvis. Pirmoji koncerto dalis buvo perduota per New York Times radijo stotį. Buvo klausytojų, kurie antros dalies atskubėjo išgirsti į Carnegie Hall...

Per radiją A. Brazis irgi buvo klausytojams pristatytas, kaip lietuvis dainininkas.

"Voice of America" įrašė į juosteles keletą Brazio dainų ir specialų pasikalbėjimą su dainininku, kuris bus perduotas lietuviškose radijo transliacijose.

„Buvau partizanų ryšininku"

Pereitais metais iš bolševikinės priverčiamųjų darbų stovyklos ties Murmansku atbėgęs lietuvis pasakoja savo pergyvenimus nuo antrosios bolševikų okupacijos pradžios. Perduodadame sutrumpintą jo pasakojimą, pagal Vokietijos lietuvių informacijos biuletenį.

1944 metais mobilizuotas ir vėliau atsiųstas Vokietijos frontan čia sužeistas, paskui ėjęs nereikšmingas pareigas prie Berlyno komendantūros, 1945 m. rudenį dėl nesveikatos atleistas iš kariuomenės ir grįžęs į Lietuvą, Marijampolės apskritį.

"Tėviškėje suėjau į sąlytį su partizanais. Tai įvyko tokiu būdu. Prieš pat man grįžtant iš kariuomenės, partizanai buvo likvidavę seniūną, kuris buvo didelis komunistas. Tuomet partizanai pasiūlė leistis išrenkamam seniūnu mano draugui Šekelei, kurio kandidatūra komunistams buvo priimtina, nes buvo irgi su manim tarnavęs raudonojoj armijoj, o jo tėvas buvo vokiečių sušaudytas, kaip komunistas. Pats šakelė tačiau buvo geras lietuvis patriotas ir talkininkavo partizanams. Taigi jis buvo paskirtas seniūnu. Jis pasiūlė ir man talkininkauti partizanams.

Buvau paskirtas partizanų ryšininku. Man nepažįstama mergaitė atnešdavo laiškų ir siuntinėlių, kuriuos aš turėjau išnešioti į tris vietas: mūsų apylinkės partizanų ūkio skyriaus viršininkui ir žalgirio rinktinės 2 ir 4 kuopų vadams.

Kartais partizanai apsilankydavo ir pas mane, bet didesnių susiėjimų nebūdavo. Tėvai paremdavo partizanus maistu. Seniūnas reguliariai rinkdavo iš ūkininkų partizanams maisto, šiltų drabužių ir kitų reikmenų.

Partizanai buvo susiorganizavę ir veikė nedidelėmis grupėmis. Jų tarpe buvo nemaža karininkų. Susidūrimas su rusų kariuomene ar didesniais policijos daliniais vengdavo. Jų pagrindinis tikslas buvo kovoti prieš Lietuvos sukomunistinimą. Tačiau pasitaikydavo ir ginkluotų susirėmimų. 1947 m. kovo mėn. partizanai, nuvykę į prie Liudvinavo įrengtą kolcozą, pasiėmė daug maisto. Kai maistas buvo nugabentas į mišką, partizanai įsitaisė už dvaro esančioje kalvėje ir nusiuntė vieną žmogų į Liudvinavą pranešti enkavedistui žemaičiui, kuris žiauriai engė visus apylinkės lietuvius, kad kolchoze yra partizanai. Istrebiteliams su žemaičiu važiuojant į dvarą partizanų gaudyti, kalvėje įsitaisė partizanai juos visus iššaudė. Žuvo ir vienas partizanas Juozas X.Kadangi jo kūno partizanai nesuskubo paimti, tai vėliau istrebiteliai jį nuvežė į Liudvinavo miestelį ir ten laikė pamestą gatvėje."

Toliau pasakotojas nurodo matęs šapirografuotą partizanų laikraštėlį "Laisvės žvalgą", ir pasakoja, kaip partizanai ragino žmones susilaikyti nuo komunistų organizuojamų balsavimų. Apie 70% gyventojų neidavę balsuoti. 1947 m. seniūnas ir pasakotojas buvo įtarti ir suimti ir, aišku, "nuteisti" 10-čiai metų į priverstinių darbų stovyklą. Jis pateko ne į Sibirą, bet į stovyklą ties Murmansku, iš kurios su kitu lietuviu pabėgo 1949 m. rugsėjo mėnesį. Tas antrasis pakeliui žuvo, o pasakotojas po vargingų nuotykių 1950 metais pasiekė vakarų Vokietiją.

Atstovų Rūmų pirmininkas Sam Rayburn, demokratas iš Texaso su Korėjos kare sužeistais kariais. Pereitą savaitę jo vardas buvo labai plačiai minimas spaudoje ir radijo pranešimuose ryšium jo pasakymu, kad apie milionas ne kinų kariuomenės yra sukoncentruota Mandžūrijoje ir kad nuo 1945 metų dar nesame buvę taip arti prie III pasaulinio karo, kaip esame dabar. Jis nenurodė, kieno būtent kariuomenė sukoncentruota Mandžūrijoj, bet visiems buvo aišku, kad jis turi galvoj rusus, nes, jeigu tai ne kinų kariuomenė, tad kieno gi daugiau ji gali būti, jei ne rusų. Iš kur tokios žinios, S. Rayburn nepasakė.

Po septynių savaičių konflikto prezidentui Trumanui pavyko susitarti su darbininkų unijų vadais dėl jų dalyvavimo Mobilizacijos Patariamajam Komitete. Sutarta tą komitetą sudaryti iš 17-kos asmenų. Jo pirmininku ir toliau liks Mobilizacijos viršininkas Wilson, o kiti 16 narių bus po keturis nuo pramonės, darbininkų, ūkininkų ir "visuomenės". Ligi šiol ūkininkų atstovų komitete nebuvo. Be to, sutarta, kad komiteto grupės galės kreiptis ir tiesiai į prezidentą, jei nesutiks su Winsonu. Šiomis sąlygomis unijų vadai sutiko grįžti į komitetą ir ta proga visi su prezidentu nusifotografavo. Prezidento dešinėje sėdi CIO pirmininkas Philip Murray, o kairėje — AFL (Amerikos Darbo Federacijos) pirmininkas William Green.

Trumanas atstatė MacArthurą

Jo vieton paskirtas generolas Mathew Ridgeway

Naktį iš antradienio į trečiadienį radijas pranešė, kad prezidentas Trumanas atstatė gen. MacArthurą nuo visų Rytuose esančių pajėgų komandavimo. Tai liečia lygiai Amerikos, lygiai Jungtinių Tautų komandavimą.

Prezidentas dėl to reikalo pareiškė tą daras labai apgailestaudamas, bet turįs tai daryti, nes paaiškėję, kad generolas negalįs sutikti su vyriausybės bei Jungtinių Tautų Organizacijos vadovybės politika.

Praėjusios savaitės pabaiga ir buvo daugiausiai užimta MacArthuro klausimu. Dar nebuvo nusistatyta, kaip reaguoti į pirmesnius jo pareiškimus, kuriuose buvo regimas nusisatymas ne tik nesustoti prie 38-tos paralės Korėjoj, bet siekti ir Mandžūriją ar toliau, kaip į tuos svarstymus buvo dar įlieta naujos "alyvos".

Respublikonų frakcijos vadas Atstovų Rūmuose atst. Martin ėmė ir perskaitė viešai jam generolo rašytą privatų laišką.

Tas laiškas rašytas privačiai, atsakant į Martino klausimus, ir jis rašytas dar prieš tai, kada MacArthuras buvo paprašytas ateityje susilaikyti nuo viešų politinių pareiškimų, neišsiaiškinus dėl jų su vyriausybe.

Visdėlto tas laiškas paveikė taip, lyg tai būtų naujas viešas generolo pareiškimas. Jame pasisakyta už tai, kad reikia leisti ir padėti čiankaišekui iš Formozos sudaryti antrą frontą Kinijoj.. Ten buvo dar pasakyta, kad komunizmas šiuo metu veda kovą Azijoje dėl visko ir kad "Europos karą mes jau kariaujame čia, Azijoje, ginklu, kada ten diplomatai dar tą daro tik žodžiu".

Daugelis griebėsi tos minties — ištikrųjų, kodėl mes turime mobilizuoti savo 18 metų jaunuolius, o nenorime leisti kariauti čiankaišeko armijai? Bijom įsileisti į karą su Kinija? Bet gi su ja jau kariaujam!

Tos nuotaikos pastatė vyriausybę į gana keblią padėtį. Tiesa, ne visi drąsiai pritarė MacArthuro mintims, bet daug buvo ir tokių, kurie atvirai sakė, kad, jeigu prezidentas galvoja, jog yra atėjęs laikas ką nors atstatyti, tai tegu greičiau atstato Achesoną, o ne MacArthurą!

Trumanas tačiau pasirinko Achesoną... Nėra abejonės, kad dėl to jis turės daug nemalonumų, bet vargu ar galima tikėtis, kad įvyktų kas nors nepaprasta. Kiekvienas pripažins, kad politinės linijos pasirinkime prezidentas sprendžia, o ne generolas, nors jis ir būtų labai išmintingas bei žymus. Jei generolas nesutinka su prezidento politika, tai jis negali ir tokiose pareigose pasilikti, kuriose tas sutikimas būtinai reikalingas.

Visai kitas klausimas — katro iš jų nusistatymas išmintingesnis. Kad Trumanas atstatė MacArthurą, tai tas, žinoma dar nėra įrodymas, kad MacArthuras klydo.

Iš kitos pusės, MacArthuro nusistatymai irgi gali būti vienu ar kitu atžvilgiu klaidingi.

Viena yra aišku, kad Trumanas nelabai sau naudingą laiką pasirinko MacArthurui likviduoti. Jei jau tą daryti, tai reikėjo daryti pereitų metų lapkričio mėnesį, kai JTO kariuomenė Korėjoje buvo atsidūrusi beveik katastrofiškoje padėtyje.

Dabar MacArthuro susvyravęs autoritetas atitaisytas, dabar jis kaip tik pasiūlė net ir paprastam šaligatvio politikui suprantamą dalyką — tegu patys kinai kariauja, arba, nesusiriškim sau rankų, jei kariaunam— ir dabar už tai jis pašalinamas!

O kur dar Japonijos taikos sutarties reikalas? Kaip čia bus be MacArthuro? Juk visiems aišku, kad tik jo nesvyruojančios politikos dėka Japonijoj šiandien nešeimininkauja Maskvos emisarai.

Lyg tyčia ir gen. Ridgeway ką tik neseniai pakalbėjo taip pat ne visai pagal plauką. Jis pareiškė, kad karas su komunistais tai ne beisbolo lošimas, kur paskirtam laikui praėjus lošimas baigiasi ir visi gali eiti namo. Komunistai, sako, gali keisti savo taktiką, gali keisti strategiją, bet niekad nekeis savo tikslų. Jie gali sutikti padaryti paliaubas Korėjoje, jie gali ir susitaikyti, o vistiek tykos kiekviena proga pasigrobti visą Korėją ir saviškai joje susitvarkyti. Amerikos didžiausioji silpnybė ir pavojus, anot jo, yra Amerikos žmonių nekantrumas.

Tai reiškia, jog ir Ridgeway mato — derėkis ar nesiderėk su komunistais, glostyk juos ar neglostyk — jie vistiek sieks savo, kaip tik galės ir kol galės. Iš to išvada ta pati, kaip ir MacArthuro — reikia daryti taip, kad jie nebegalėtų...

PARYŽIUJ DERYBOS "akloje gatvėje"

Paryžiuje tebevykstanti konferencija, kuri tariasi dėl kitos konferencijos dienotvarkės, jau beveik užmiršta. Esant svarbesnių įvykių, apie ją mažai pranešimų bepasirodo.

Paskutinis trumpas pranešimas toks: antradienio posėdyje pirmininkavo Gromyko. Niekas neprašė balso ir nepareiškė noro kalbėti... Pasėdis buvo pats trumpiausias iš visų lig šiol buvusių šios konferencijos posėdžių.

Iš viso konferencijoje esanti padėtis tokia, kad Maskvos ir vakariečių nusistatymai dėl dienotvarkės dabar sustingę skirtingose formose ir nei iš vietos.

Nesusipratimas ar sauvalė

Mums yra atsiųsta iškarpa iš Benton Harbor, Mich., laikraščio The News - Palladium. Joje matome dviejų žmonių nuotrauką su skambiu parašu: **"Buvęs Lietuvos "kapitalistas" dabar čia dirba kaip stalius."** Iš tolesnio aprašymo matome, kad čia rodomas Lietuvos ūkininkas Pranas Norkus, kuriam vietinės spaustuvės pareigūnas, pasigelbėdamas lietuviškai-anglišku žodynu, aiškina,ką tas lietuvis ūkininkas turi atlikti savo dabartinėse staliaus pareigose.

Tarp kitų dalykų ten yra pažymėta, kad tas Pranas Norkus yra "now known as **Frank Norcross"**...

Šią iškarpą atsiuntęs asmuo rašo: "Netoli nuo manęs vienas lietuvis turi ūkį. Žmogus jau apie 70 metų. Jis nemoka nei pavardės pasirašyti, bet dar tebėra... Povilas Norkus. Atvažiavo į šią šalį prieš 50 metų, seniau turėjo Chicagoje karčiamą, paskui užsiiminėjo perkraustymu, turėjo apie 4 sunkvežimius, dabar čia turi ūkį. Čia pasirodo, pas ką yra užsilikusi lietuvybė. Šis raštas (laikraštyje) mane labai paveikė... Gaila."

Tuos žodžius rašo asmuo irgi Amerikoj išgyvenęs daug metų, daug čia pasiekęs — asmuo, kuriam nei lietuviškumas, nei lietuviška pavardė nesukliudė čia tvirtai atsistoti ant kojų. Jis nurodo gražų pavyzdį, kur net neraštingas žmogus neblogai įsigyveno ir jam to nesukliudė lietuviška pavardė, tokia pati, kaip ir šio "Norcross", kuris, anot laikraščio, angliškai dar tik keletą žodžių tesurezga ir kurio darbdaviai su juo kalbasi tik žodyną rankose laikydami...

Iš laikraščio papasakojimų nematyti, ar jis pats pasiskubino pasipuošti jam nepritinkančiomis plunksnomis, ar tos plunksnos jam buvo primestos. (Nemokėdamas angliškai nebūtų sugalvojęs tokios pavardės). Čia prisimena Vyt. Alanto šimtanuošimtinio lietuvio Jono Pakrančio nuotykis, kaip jį lenkas viršininkas norėjo padaryti "Pokrounc" ir ką tas Pakrantis jam atsakė.

Mes nekalbame apie tai, kas buvo prieš kelias dešimtis metų — kas buvo tai buvo — bet šiandien tikras lietuviškas pavardes keisti svetimomis nėra jokio pateisinimo, ypatingai savo noru. Bet ir primetimas nei kiek ne daugiau pateisinamas, nes kiekvienas savigarbos turįs lietuvis to primetimo lengvai gali neprisiimti. Visi žino, kad "čia yra laisvas kraštas", bet ne visi supranta tų žodžių reikšmę. O tai tarp kita ko reiškia ir tą, kad laisvame krašte niekam nėra teisės pavadinti tave tuo, kuo kas užsimanė. Taip seniau galėjo elgtis tik vergų laikytojai su savo vergais.

AMERIKOS BALSAS

praneša, kad yra išleista 16 puslapių iliustruota knygelė, kurioje yra visos informacijos apie "A. B." lietuviškąją programą, jos perdavimo valandas ir bangų ilgį. Norintieji ją gauti, gali kreiptis į Voice of America, New York 19, N. Y.. (Rašyti galima angliškai arba lietuviškai. Knygutė prašatiems išsiunčiama nemokamai).

Liet. programa perduodama trumpomis bangomis 11 v. dieną ir po pietų — 5:30, 7:15, 11:15 ir 11:30 (EST)

KAS ir KUR

• Vokiečių reikalams ministerija Vokietijoje paruošė parodą "Vokiečių tėvynė rytuose". Joje daug vietos skirta Klaipėdos kraštui. Paroda bus rodoma visuose didesniuose Vokietijos miestuose. Neabejotina, kad ta paroda norima pajudinti vokiečių tautą kovoti už tų žemių prijungimą prie Vokietijos.

• Vokietijoje koncentracijos stovykloje žuvusio buv. Klaipėdos Direktorijos pirmininko Martyno Reisgio abu sūnūs įsikūrė Australijoje. Žmona su kitais vaikais rusų ištremta į Sibirą.

• Juozas Bačiūnas, žinomas vasarviečių savininkas ir visuomenininkas, išnuomojo Grand salą, esančią Bay Superior ežere. Sala esanti 50 ketvirtainių mylių, miškinga. Joje yra puikus viešbutis ir eilė vasarnamių. Tai bus šeštoji J. Bačiūno vasarvietė.

• Chicagoje veikiąs studijų klubas metiniame susirinkime išrinko naują valdybą, kurią sudaro: K. Barauskas, J. Paplėnas, P. Šulaitis, K. Žalkauskas ir K. Žemeckas.

• Mykolas Kujus, Mažosios Lietuvos krašto veikėjas, ruošia spaudai Dr. V. Gaigalaičio mirusio Vokietijoje, atsiminimus.

• A. Gražiūnas, "Amerikos" savaitraščio redaktorius, praneša, kad jau pasiruošta vietoj "Darbininko", "Lietuvių žinių" ir "Amerikos" leisti naują laikraštį. Jis eisiąs du kartus per savaitę ir būsiąs 8 puslapių. Nepranešta dar kur jis eis ir kaip vadinsis.

• Prof. P. Jucaitis, dėstąs chemiją Ganon kolegijoj, Erie, Pa., nuo birželio mėn. pakviestas tyrimo darbams į Illinois Institute of Technologie. Lietuvoj P. Jucaitis profesoriavo Žemės Ūkio Akademijoj ir Vyt. Didžiojo universitete.

• Buvęs Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pirmininkas Dr. D. Jasaitis apsigyveno Columbus, Ohio, kur gavo darbą Šv. Annano ligoninėje.

• Kovo 18 d. Vokietijoj, Gauting sanatorijoj, po sunkios ligos, mirė Gražina Matulevičiūtė.

• Prancūzijoje mirė rašytojas J. Mauclere, didelis Lietuvos bičiulis. Jis keliais atvejais lankėsi Lietuvoje ir savo kūrybos siužetus ėmėsi iš Lietuvos. Prie jo karsto buvo padėti VIKO ir eilės lietuvių vainikai.

• Sustojusio laikraščio "Lietuvių Kelias" redaktorius Henrikas Blazas Bridgeporto lietuvių parapijos bažnyčioj susituokė su Domicele Kusaite.

• Lietuvių kunigų reikalams pradėtas leisti "Lux Christi" žurnalas. Jį redaguoja penkių kunigų redakcinė kolegija.

• H. E. Yčaitė, dirbusi Harvardo universiteto bibliotekoje, perėjo dirbti į Bostono miesto biblioteką.

• "Garso" redaktorius Matas Zujus balandžio 1 d. atšventė 25 metų sukaktį kai jis tą laikraštį redaguoja. Tai reta patvarumo sukaktis.

• Chicagoje Grandies klubo šacmhatininkai miesto tarpklubinėse rungtynėse pirmauja ir tikisi laimėti pirmą vietą. Grandį atstovauja: Tautvaiša, Antanaitis, Kaunas, Karpuška, Zujus ir Kazenauskas.

• Be Rašytojų Draugijos premijos, kuri šiais metais paskirta A. Vaičiulaičiui, premiją buvo nutaręs duoti ir Lietuvių Spaudos Darbuotojų Klubas, Brooklyne. Paskutiniu metu jis savo nutarimą atšaukė ir premijos nebeduosiąs.

• Rašytojas A. Tyruolis - Šešplaukis ruošia spaudai Šekspyro sonetus, kurių yra 154.

Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Įsteigtas 1938 m.

Prenumeratos kaina 1 metui $2.00; 3 metams $5.00. Adresuok:

LIETUVIU NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

KONCERTO KRITIKAI

Linksmi Kultūros Fondo koncerto įspūdžiai

Jau žengdamas į publikos prikimštą keltuvą, užlipau ant redaktoriaus.

— O, gerai, kad patį pagavau. Parašyk šio koncerto muzikinę kritiką.

— Bet kad esu girdėjęs, jog atsiliepimus tegali rašyti tik tos rūšies specialistai.

— Ach, gana tų kokio vieno asmens siaurų atsiliepimų. Reikia atskleisti masių skonį. Gaudyk publikos nuomonę. Geriausias meno vertintojas — patys klausytojai. Lauksiu.

Išsižiojau atsisakyti, o redaktorius taip ir paskendo minioje. Nemėgstu uždėtų man sudėtingų pareigų. Todėl į salę įėjau subiurusia nuotaka.

Mano laimei, pamačiau pažįstamą žurnalistą.

— Kolega, — pribėgau, — gelbėk!

— Kas tokio? Sergi? Tavo išvaizda labai raudona. Temperatūros turi, ar kuris ...

— Karštį pagavau. Redaktorius liepė apie šį koncertą muzikališkai atsiliepti. Supranti, muzikinę kritiką pabraukti. Gal pats, kaip specas, galėtum pagelbėti? Juk Lietuvoj apie Kiprą nurašydavai ir šaliapiną sukritikavai ...

— Matai, kritika yra trejopa: gera, bloga ir vidutinė, — paaiškino žinovas.

— Aš noriu, žinoma, gerai parašyti.

— Aš ne apie tai. Gali, sakau, gerai atsiliepti, išgirti, jei tau gerai užmoka, ar išgerti duoda. Gali blogai — jei tulžis ant ko išsilieja. Ir vidutiniškai, jei tau kritikuojamas asmuo nei gero nei blogo nevelijo.

— O kaip man pasielgti? Nei Kaskas, nei Nauragis, negi Kučiūnas man, taip sakyt, ant nuospaudos neužmynė. Tulžis, vadinasi, neverda. Ir Kultūros Fondas man nieko neprimeta ir nevaišina — patys vos galus su galais suduria.

— Būna, žinoma, ir taip. Tada vadovaukis, pasakyčiau, žurnalisto etika. Ir man buvo lygiai toks atsitikimas mano žurnalistinėj praktikoj. Kad ir tą patį Šaliapina. Visi glosto, panegyrikas rašo. O kai Šaliapinas debiutavo Kaune Valst. Teatre, aš po jo debiuto "Fauste" tokia kritiką išpyškinau, kad broliuk ... Parašiau, kad vietoj žemosios fa, jis "Mefistofelio baladėj" lia dijezą paėmė. Aha!

— Ir Šaliapinas nesupyko?

— Susidomėjau.

— Kur tau. Patį vidudienį Laisvės Alejoj mane pasigavęs išbučiavo. Žinai, rusiška siela. Nu i molodec, sako, mėgstu tiesą.

— Bepigu žinovams, — atsidusau, — jei ir atskiras gaidas girdi dainuojant.

Kolega staiga nė neatsisveikinęs nukūrė toliau.

Lipdamas į balkoną nutariau:

— Gaudysiu masių nuotaikas. Gerai redaktorius sako: publika — geriausias kritikas.

Prasidėjo koncertas. Su "didelėm aviacijom", anot vieno žiūrovo, buvo sutikta žymioji mūsų solistė — operos žvaigždė. Mano kaimynas ėmė ginčytis, kad ji "Metropolyje" dainavusi.

— Ar Kaune "Metropolyje"? — nustebau.

— Ne, New Yorko "Metropolyje". Yra ir Amerikoj "Metropolis". Tokia opera. Kauno "Metropolyje", matai, žmonės gerdavo, o šitame dainuoja ...

Klausomės. Gėrimės. Skęstame dieviško balso bangose. Mar net pilna burna seilių prisirinko.

Per pertrauką, liepsnodamas smalsumu, gaudau kritikus. Pirmiausia užpuoliau du pažįstamus čiurlioniečius.

— Sveikučiai. Kaip koncertas? Jūs, kaip arčiau muzikinių sluogsnių, galite suteikti autentišką kritiką.

— Koncertas, hmm, labai geras. Kaskas — žavinga. Jos dainavimas — augštos klasės. Ir balsą nepaprastai puikiai valdo. Esu labai laimingas ... — šypsosi rožinių skruostelių čiurlionietis.

— Jo žmona iš Kanados atvyksta visam laikui. Užtat jis toks laimingas, — perkerta kitas, šviesiaplaukis, augštas vyras.

— O pats kitos nuomonės apie Kaskas?

— Dėl Kaskas — trūksta žodžių. Ji — puiki. Balsas nepaprasto grožio ir retos kultūros. Retai tenka tokį girdėti.

— O Nauragis?

— Ir jis puikus. Tik nebe tas, kaip Kaune. Kai menininkui reikia ne savo darbą dirbti, tai jau žinai ... Bet užtat kokia vaidyba! Pastebėjai jo veidą ir rankas?

— Supranti, parodo pirštu į grindis ir ...

— ... ir grindys pradeda drebėti nuo galingo balso, — šį kartą rimtai papildo raudonskruostis.

— Palauk. Oš noriu pasakyti, kad balsą papildo vaidyba. Jis išgyvena, jaučia dainą ...

Praeidamas pro vieną būrelį, girdžiu šnekant apie koncertą.

— Patiko mūsų solistai? — mandagiai įsiterpiu.

— Kad mes nesutariam, — sako vyras. — Man patinka Kaskas, o, štai, panelei patinka Nauragis. Vis, mat, moteris linkusi vyrų pusėn, ir gana.

— Taip, Nauragis puikiai dainuoja ir dieviškai atrodė su fraku. Vien į fraką gali įsimylėti. Tai yra, norėjau pasakyti, į jo išvaizdą, — pasitaiso mergina.

— O Kaskas tamstai nepatinka? — pakėliau antakius.

— Taip sau ... Kam ji su tom žaliom pirštinėm?

— Panele, žalios pirštinės juk nekliudo dainuoti, — sakau.

— Taip, bet man nepatinka. Žalia spalva jau nebe madoj. Aš irgi Vokietijoj prieš išvažiavimą pirkau žalius batukus. O dabar — išmesti reikia. Nebe mada. Ir žali paltai nebe madoj ...

Mano akys netyčia pakrypo kairėn ir beveik apstulbau: trys gerokai daugiau kaip vidutinio svorio motušės smeigė į žalių, "iš mados išėjusiu" batukų kritike tokį pritrenkianti žvilgsnį, kad maniau jau žemė po mūsų kojomis už sekundės neišlaikys ir prasižios. Bet prasižiojo vienos motutės lūpos:

— Na, jau Kaskas geriau žino, kas madoj, už jus tenai iš tų kempių!

Laimei, buvo duotas ženklas, kad jau prasideda antroji koncerto dalis, ir visi nuskubėjom į savo vietas.

Pakeliui solidi ponia kalba savo draugei:

— Nors ir tu, Virginija, nais dainuoji, bet prisipažink — Kaskas labai gražus balsas.

— Well, neginčiju. Ale mane kai kvietė padainuoti, tai nei Susivienijimas, nei Netekėjusių Merginų Draugija nenorėjo niekko mokėti. Papūskit, sakau, už dyką — ne ... Tu, rokuoja, nežinoma, tai gali ir be pinigų. Mokėkit pinigus, ir aš būsiu žinoma ...

Čia ir aš prisistačiau.

— Atleiskit, ką tik girdėjau, kad ir tamsta solistė.

— Šiūr.

— O koks tamstos balsas?

— Neprastesnis kaip Kaskas.

— Ne tai. Aš norėjau sužinoti, kokiu balsu tamstytė dainuoji.

— Well, plonu. Laibu.

— Vadinasi, sopranas?

— Pas mus ant burdo gyvena čiurlionietis. Pala, kaip jis mano balsą pavadino? Sakė, tokio nė jų ansamblyje nėra. Va, atsiminiau ... Aš dainuoju maku ... maku ... makulatūra, rodos, ar kaip ten ...

Prasidėjo antroji koncerto dalis.

Po ilgų plojimų, šiaip taip nusiiriu salėn. Girdžiu — užpakalyje manęs žengia kažko nesutarianti pora.

— Aš tau sakau, kad ženyjasi ... — tvirtina skystas baritonas.

Atsisukau.

— Na, ponas, pasakyk, — čiupo man už rankovės kantrybės netekęs vyras, — ar ne mano tiesa?

— Ar kad Kaskas ir su žaliom pirštinėm puikiai dainuoja, o Nauragis žavingai atrodo su fraku? — šyptelėjau.

— Ne, bet aš sakau, kad **Nauragis ženijasi su Kaskas!**

— Nu? — Mano žurnalistinis smalsumas pajuto sensaciją. — Kada?

— Kada — nežinau. Bet aiškiai gi visi girdėjo. Va, aš, mano žmona, tamsta ir ... žodžiu, publikja. Juk Nauragis prašė viešai ant scenos Kaskos rankos. Girdi, duok tu man savo ranką ... mylimoji ... Toji iš pradžių varžėsi. Ir kur tau nesivaržys prieš tūkstantinę minią. Žinai, moteriškas daiktas, — pamerkė man. — Taip ir su manaja buvo. O buvom tik dviese, kai rankos ...

— Na, ką tu čia pliurpi niekus ... — šoko žmona.

— Kaip tai niekus. Taigi, va, juk ponas girdėjai, kaip Kaskas sakė: "Noriu ir nenoriu". Ir alpsta širdis, vadinasi. O jau paskui sutiko. Eiva, girdi, mylimasis, taigi ...

— Na, Jurgi, juk tai tik tokia daina buvo. Aš tau sakau ...

— O aš tau sakau — tylėk, nesiginčyk. Va, ir ponas liudininkas. Nu, ponas, ar pati Kaskas nesakė visiems, kad ji myli Nauragį?

— Sakė, bet ...

— Na, tai va, — nutraukė mane suprakaitavęs vyras. — Ji sakė nedainuosiu, girdi, tos dainos ir gana. Jei būčiau pikta ant Nauragio — tyčia, vadinasi, dainuočiau tą pačią, kaip jis. O dabar, sako, myliu pasiutiškai Nauragį, ir, va ...

— "Pasiutiškai" nesakė, Jurgi, — vėl kibo žmona iš šono.

— Na, ar aiškiau reikia, višta tu plaukuota! Nesupranti meno!

Buvo patogiausia akimirka dingti, ką ir įvykdžiau.

Na, taigi štai tamstai, pone Redaktoriau, ir geriausių meno vertintojų nuomonė! Ką pirkau, tą parduodu!

Balys Skudutis

Prezidentas Trumanas pasirašo proklamaciją, kuria šeštadienis, gegužės 19 d. skelbiama Ginkluotųjų Pajėgų Diena. Šalia prezidento gen. Marshallas ir visų ginkl. pajėgų rūšių viršininkai.

Naujų Metų naktį

Anšlavas Eglitis

Iš latviško vertė Emilis Skujeniekas

(Tęsinys iš pereito numerio)

Kai leidimas atsigulė prieš biurgermeisterį pasirašyti, jį apšvietė staigi mintis. Giliai nustebęs, jis nesuprato, kaip tai galėjo jam ateiti į galvą tiktai dabar, paskutiniu momentu. Vokiečiai pakraščiuose truputį kitokios nuomonės apie užsienį ir svetimšalius, negu valstybės viduryje. Prūsas tiki, kad Vokietija pirmoji šalis pasaulyje, bet kiekvienas Konstancos gyventojas prisimena, kad taikos metu šio miesto Šveicarijos pusėje kavą paduodavo su grietine, o vokiečių pusėje ją gėrė su lašu pieno. Švabo širdis priklauso gyvenimui ir apčiuopiamiems dalykams. Idėjas ir mitus jis paliko prūsams.

Biurgermeisteris, valandėlę tylėdamas žvilgterėjo į ponią Roziną, paskui tarė:

— Gerbiamoji ponia, pone profesoriau! Aš išduodu jums leidimą apsigyventi visam mėnesiui, bet — su viena labai žiauria sąlyga: jūs turite Naujus Metus sutikti pas mane.

— Naujų Metų sutikimas Konstancoje! Tai būtų stebuklinga! — užsidegė ponia Rozina. — Bet aš esu taip pavargusi, ta ilga kelionė, susijaudinimai ...

— Gerbiamoji, juk dar nėra net dvyliktos valandos, iki vakaro daug laiko pasilsėti.

— Bet aš bjauriai arodau, jei dieną miegu.

— Leiskit man tuo nuoširdžiai pabejoti.

Tapytojas slapta pamojo biurgermeisteriui.

— Aš tą reikalą sutvarkysiu, — jis pašnibždėjo žmonai už akių ir vėl garsiai tęsė: — Širdingai dikojame ir iki pasimatymo!

— Skubiai čion visus, kas ten užsiregistravę! — linksmai sušuko sekretorei biurgermeisteris, kai tik už Varošų užsidarė durys.

Ir dar ilgai po to mieste pasakojo, kad paskutinę metų dieną biurgermeisteris buvęs ypatingai švelnus ir malonus.

Porelė išėjo į gryną orą.

— Puiku, Rozina, — tarė maestro šluostydamas kaktą. — Pirmame kėlinyje viens prieš nulį mūsų naudai.

— Bet Šveicarija vis dar nė kiek ne arčiau.

— O, ne, man net atrodo, ka ujau girdžiu jos laikrodžius tvaksint.

— Bjauriausia buvo tai, kad sekretorė visą laiką pasiliko viduje. Ji žvalgėsi taip piktai ir įtartinai.

Ir aš tą pastebėjau. Bet šįvakar, manding, ji prieš mus dar nieko nepradės. Čiabūviai galvoja nuodugniai ir iš lėto.

— Ar tau neatrodo, kad palyginus su prūsais, mūsų biurgermeisteris buvo labai simpatiškas?

Dėl meilės Dievo, nepasiduok tokioms simpatijoms! Mes kovojame už savo kailį, ir jei paklupsime, tada pasigailėjimo nebus. Dabartiniu metu pats geriausias dalykas — paklausyti biurgermeisterio patarimo ir gerokai snustelėti. Šįvakar reikės daug jėgų.

Lyg gransenjoras, Romanas Varošas praėjo pro viešbučio durininką ir nesustodamas numetė jam ant stalo biurgermeisterio leidimą. Durininkas, kuris jau buvo prasižiojęs pasiskųsti, kad pirma gautieji kiaušiniai pasirodę seni, vėl užsičiaupė ir nusilenkė.

3.

Iš tikro, niekas nelaukė, kad šiuo baugių nujautimų metu Naujųjų Metų sutiktuvės pas biurgermeisterį bus tokios linksmos. Už tai padėka pirmoj eilėj priklausė Rozinai ir Romanui Varošams. Jau per pirmą pusvalandį ponia Rozina pasakė tiek komplmentų ponims, kad visi buvo sužavėti. Tuo tarpu ponas Romanas iš savo pusės buvo pasakęs tiek komplimentų ponams ir tiek dviprasmybių ponioms, kad visi buvo nustebinti. O biurgermeisteris buvo pritrenktas ponios Rozinos vakarinės suknelės. Jis sekė ją, lyg užkerėtas. Karmazino spalvos panas ją padarė visai kita moterimi, negu jaguaro kailiniai priešpiet. Pasiutimas! Pernelyg drąsu! Pernuoga! Taip jis būtų šaukęs, jei būtų pamatęs taip apsirengusią bet kurią Konstancos ponią. Bet šiai svetimšalei tai tiko. Tiesiog pašėlusiai tiko. Pečiai! Jos pečiai buvo taip maloniai rudi — dabar, vidurţiemyje! Sužavėtas biurgermeisteris buvo visai pamiršęs, kad pasaulyje esama ir rudos pudros. O lūpos! Jau nebe raudonai balta emalė, bet šviesiai violetinis ametistas. Pasiutusi spalva, bet tokia gležni, tokia skaisti, ir vėl — nežmoniškai tiko. Jau vien dėl šių besišypsančių ametistų jis šįnakt galėtų padaryti didžiausias kvailystes — jei tiktai paslaptingoji šypsena negrasytų įgelti už kiekvieną nesąmojingą žodį arba nevyrišką pasielgimą. Velnias, kaip tai jaudino! Tai buvo didysis pasaulis — Paryžius, Hollywoodas šįvakar buvo nusileidęs į mažąją Konstancą!..

Biurgermeisteris dėvėjo fraką, ir tiktai mažas rutuliukas su hakenkreucu atlapo kilpoje liudijo, kad jis priklauso prie pavojingųjų galybių. Jis tvarstė gražiąsias akimirkas su skausmu, kuris augo, jaučiant, kad jos jau yra vienos iš paskutiniųjų. O svečiai sekė savo vadą.

Tiktai sekretorė, kuri buvo atėjusi į pakylį pilnoj uniformoj, vaikštinėjo rimta kaip sąžinė ir, pagaunant jos žvilgsnį, per biurgermeisterį rausvąjį veidą perbėgdavo lyg šešėlis.

Geriausi prancūzų vynai, aperityvai ir konjakai šįvakar sruveno itin gausiai, o apie šampano baterijas Naujų Metų salvei šnibždėjo tikras fantazijas. Maestro Romanas net leido sau spręsti, kad biurgermeisteris, nors ir būsiąs uždaręs sieną kosandariausiai, tačiau pati rakto skylutė būsianti palikusi atdara. Kadangi aplinkui buvo

Pas dailininką K. Žilinską

Clevelandas, kur įsikūrė jau daugiau kaip 1,500 tremtinių, ir kur senieji ateiviai lietuviai savo skaičių nusako 12,000 skaitmenimi, dailininkų gausumu pasigirti visdėlto negali. Čia turim tik du dailininkus, kurie savo darbais žinomi ne tik lietuviams, bet jau ir į amerikiečių visuomenę pradeda kelti kojas. Tai K. Žilinskas ir V. Raulinaitis. Vienas viduriniosios kartos, o antras, jei taip galima pasakyti, pačios jauniausios dailininkų kartos atstovas.

Vieną pavakarį, kai iš fabrikų pasipylė pilkoji Amerikos darbo minia, sėdau į prikimštą autobusą ir po keliolikos minučių pasibeldžiau į dailininko K. Žilinsko buto duris.

Amerikinės medinės statybos girgždančiais laiptais pakilau į antrąjį aukštą. Atsidūriau jaukiuose, tapybos ir akvarelės darbais išmargintuose kambariuose..

Dail. K. Žilinskas su šeima JAV krantus pasiekė prieš dvejis metus. Žmona — Dr. Phil. Žilinskienė, kalbų specialistė ir aktyvi skautų veikėja, dabar dirba siuvykloje. Tik duktė Irena kiek laimingesnė, nes gali studijuoti koledže.

Malonioj dail. K. Žilinsko ir jo šeimos aplinkoj dairomės po paveikslus ir prisimenam iš jų Lietuvą ir lietuvių tautos vaikų neseniai nueitą tremties kelią...

Dail. K. Žilinskas, kaip iš pasikalbėjimo patyriau, yra tipiškas tremtinis, sakyčiau, lyg iš savo tėvų paveldėjęs tremtinystę... Gimė Lenkijoj, Lomžos gubernijoj, kur, Lietuvoje negavęs teisės dirbti, anuo metu mokytojavęs jo tėvas.

1907 metais, eidamas vos penktuosius metus, drauge su tėvais atsidūrė Lietuvoje. Gyveno Kovarske. Čia juos užklupo pirmasis pasaulinis karas ir jo pasėkoje reikėjo atsidurti Rusijoje. Ten baigė vidurinįjį mokslą. Lietuvą vėl pamatė 1918 metais. Tėvas stojo karininku į Lietuvos kariuomenę ginti jos laisvės, o sūnus greit išėjo jaunųjų mokyti.

Toliau K. Žilinsko keliai kaip ir dvilypiai: mokytojavimas ir ruošimasis dailės darbui. 1923 metais įstojo į Kauno Meno Mokyklą ir ją 1929 metais baigė.

Pirmą kartą, pasakoja dail. K. Žilinskas, dailės parodoje dalyvavo 1930 metais. Toliau sekė kiti pasirodymai. Aktyviai dalyvavo su dail. Valeška Nepriklausomųjų Dailininkų Draugijos organizavime ir buvo pirmoje jos valdyboje.

Nors dailininkas K. Žilinskas meno mokykloje studijavo grafiką, bet iš mokyklos išėjęs daugiau palinko į akvarelę ir tapybą. Jis pats apie savo kaip ir "persimetimą" iš grafikos į akvarelę ir tapybą pažymi, kad šios šakos jį visą laiką dominusios, bet dirbdamas mokytojo darbą lengviau galėjo studijuoti grafiką, nes tai jam leido patogiau suderinti studijų laiką su šykščiai nuo mokytojo darbo atliekančiomis laisvomis laiko valandomis.

Akvarelės darbai dabar dail. K. Žilinsko kūryboje vyrauja. Ji įvairiaspalvė, kiek palinkus į reliz mą, nuotaikinga ir patraukli. Akvarelėse gali susekti visą dail. K. Žilinsko nueitą gyvenimo kelią. Tik, deja, Lietuvos laikų akvarelių neteko mayti, nes jų dailininkas, karo aplinkybėse, nepajėgė pasiimti. Matytuose paveiksluose vyrauja tremtyje praeitasis kelias — Tirolio kalnai, Viena, seni ir savo statyba įdomūs Vokietijos miestų vaizdai, o pagaliau jau ir Clevelandas užima tam tikrą vietą. Taip pat dailininkas mėgsta ir portretus, kurių keletą teko matyti.

Dail. K. Žilinskas yra ir autorius vadovėlio "Paišybos ir kitų dalykų mokymas". Tuo vadovėliu Lietuvoje daugiausiai naudojosi piešimo mokytojai, mokę jaunimą vidurinėse ir augštesnėse mokyklose. Pats dail. K. Žilinskas yra 25 metus mokytojavęs "Aušros" gimnazijoje, Kaune. Neabejotina, kad jis toje srityje turi neginčijamą prityrimą.

Kažin kada tą vadovėlį matęs, norėjau apsilankymo proga jį pavartyti, bet, deja, jo neturi nė autorius. Ir labai būtų dėkingas, jei jis pas ką yra, kad autoriui atsiųstų.

Aušrininkų M. Jankaus ir dr. J. Šliupo portretas.

Dail. K. Žilinskas, gilindamas savo specialybės žinias, nemažai yra keliavęs po įvairius kraštus ir studijavęs tenykščius meno turtus. Kiek ilgesnį laiką buvo Paryžiuje, tam pasauliniam dailininkų centre. Giliau teko dailininkui pažinti ir Vokietijos dailės kūrybą, ypač paskutiniais tremties metais. Vokietijoje jis dalyvavo ir dviejose parodose.

Dabar, kai susitinki naująjį ateivį, neišvengiamai turi pasiteirauti, ką jis dirba. To, beveik kasdieninio ir kiek nebeįdomaus klausimo, pasiteirauju ir dail. K. Žilinską, gerai žinodamas, kad vargu ar išgirsiu patenkinamą atsakymą. Juk mes dabar beveik visi, su mažomis išimtimis, turim pradėti iš naujo, užmiršdami ir išeitą mokslą ir įgytą taip brangų patyrimą.

Dail. K. žilinskas dabar verčiasi namų dekoravimo darbu. Tai vis arčiau savo profesijos, juokauja dailininkas. Nemažai laiko sugaišta talkininkaudamas įvairiems parengimams, minėjimams. Ypač joks skautų pasirodymas Clevelande dar nėra praėjęs be dail. K. Žilinsko talkos. Jis tuos parengimus menišku dekoravimu ne tik paįvairina, bet ir praturtina.

Keliais žodžiais užsimenam ir apie Clevelando dailės gyvenimą. Dailininkas, kiek atliekamo laiko suranda, bando iš arčiau pažinti šio didmiesčio dailės gyvenimą. Čia esą neblogų akvarelistų. Skulptūra ir tapyba esanti žymiai silpnesnė. Clevelando dailininkai kiekvieną pavasarį, gegužės mėnesį, ruošia savo darbų parodas. Šiais metais toje parodoje ruošiasi dalyvauti dail. K. Žilinskas ir dail. V. Raulinaitis.

Bendrai, pastebi dail. K. Žilinskas, Amerikos dailės menas griežtai skirstosi į pritaikomąjį ir grynąjį meną. Grynasis menas pažangus, įdomus, o pritaikomasis — komercinis, nedaras pažangos, sustingęs, pataikaująs pigiam minios skoniui.

B. G.

•PAKELIUI Į MIRTĮ — B. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina $1.00

Akvarelė K. Žilinskas

Tremtiniai K. Žilinsko

Suomių - estų koncertas

Kovo 31 d. New Yorke, Town Hall salėje, įvyko Suomių - Estų vyrų chorų koncertas, dalyvaujant estei solistei Irma Kalvet ir suomei solistei Sylvi Aarnio.

Suomių jungtiniam ir N. Yorko Laulumiehet chorams dirigavo Jussi Himanka, o estų vyrų chorui — August Ruut, kuris pabaigoje dirigavo ir bendram estų - suomių chorui.

Koncertinė dalis buvo užbaigta daina, kurios pirmųjų žodžių vertimas atitinka mūsų "Einam, broliai, namo".

Koncertą tenka įvertinti ne vien iš muzikinės pusės. Dainos buvo labai melodingos, nenuobodžios net nesuprantantiems tų kalbų, atlikimas tobulas: ėmė balsais, ne jėga, kelios dainos buvo daugiau komplikuotos, vienok niekas neturėjo nei lapelio rankose, dirigentai savo ramia laikysena ir malonia šypsena nenervino choristų ir gerai nuteikė publiką.

Koncertui baigiantis įvyko trumpos, bet reikšmingos ceremonijos. Iš abiejų choro pusių pasirodė po penkias estes ir suomes tautiniuose rūbuose. Į scenos vidurį išėjo organizacijų pirmininkai — suomis ir estas. Suomis anglų kalba į publiką prabilo šiais žodžiais: "Pirmą kartą New Yorke, spėju, kad ir Amerikoje, dviejų tautų, kalbančių giminingomis kalbomis, chorai surengė bendrą koncertą. Ir viena ir kita tauta myli dainą ir surinko tų dainų apsčiai. Suomių imigracija į JAV yra žymiai senesnė ir jų chorai New Yorke senesni. Mes priskaitome čia per 15,000 suomių, estai vos vos priskaito 5,000, o vienok mes prisipažįstame — estai turi daugiau chorų, jie yra labai muzikali tauta. Atiduodamos jiems kreditą, mūsų suomių organizacijos, atžymėdamos šį įvykį, davė pirmą bendrą koncertą, sustatė aktą, kurio vieną egzempliorių aš čia įteikiu estams su įsitikinimu, kad ir ateityje chorai bendradarbiaus."

Po to estas perskaitė estų (ar suomių) kalba panašų aktą ir jie tarp savęs jais pasikeitė. Suomių choro dirigentas ištiesė ranką kolegai ir apkabinęs jį pabučiavo. Po to, lyg patvirtindamas savo pirmininko žodžius, užleido vadovavimą dirigentui estui, pats atsistodamas į choristų eiles.

Po to trumpo, be patoso, bet iškilmingo akto sekė Estijos ir Suomijos himnai.

Salė buvo sausakimšai užpildyta ir visi skirstėsi tikrai malonioj nuotaikoj.

O kaip su bendrais lietuvių - latvių koncertais.

Jonas Klajūnas

1000 šokėjų

Clevelando College globojami, lektorės Olive Whitworth vadovaujami Clevelando tautinių šokių mėgėjai š.m. gegužės 26 d. ruošia didžiulę tautinių šokių šventę (Community May Dance). Šventėje dalyvaus virš 20 grupių su 1,000 šokėjų, kurie Public Auditorium pašoks 18 Amerikoje žinomiausių tautinių šokių. Muziką ir mažos sudėties simfoninį orkestrą, kuris šventės metu palydės šokius, ruošia Clevelando Philharmonijos direktorius Dr. Carl Grossman.

Tokios ir panašios šventės ir tokia gausybė šokėjų yra išdava labai didelio Amerikos žmonių susidomėjimo tautiniais šokiais. Sunku rasti šiuo atžvilgiu kitą tokį kraštą, kur seni ir jauni taip noriai šoktų senuosius šokius. Juk čia kiekviename miestelyje rasite šokėjų grupę. Tokiame Clevelande net keliosdešimtys. Didesnės grupės, grupių sąjungos vasarą ruošia specialias stovyklas, leidžia knygas, žurnalus, laikraščius ir t.t. Ir visa tai daro tikri amerikiečiai, kurie tautiniams šokiams randa ir laiko, ir pinigų.

Mano manymu, ši visa Amerikos tautinių šokių mėgėjų masė yra pirmoji ir tikrai nuoširdi amerikiečių puplika mūsų tautinio meno ansamblių koncertams. Daugiau susipažinkime su jais ir, ruošdami koncertus, jų neužmirškime.

L. S.

---

visi savieji, biurgermeisteris ne be išdidumo juokėsi drauge su kitais.

Romanas Varošas daugiau laikėsi vyresnio amžiaus vyrų būrelyje, kur dažniau kilnojo taurės ir kalbėjo apie Viurtembergo paskutinį karalių Vilhelmą, didelį briedžių medžiotoją, ir apie gūžį, švabų tautinę ligą. Ypač smagiai jautėsi uosto komendantas, kilimo iš Albo kalnų, sudžiūvęs ir rudas, lyg išpjaustytas iš riešuto medžio. Jis geriau už kitus mokėjo papasakoti labai seną istoriją apie Platenharto gaisrininkus.

— Platenharto gaisrininkai tai buvo geriausi visoje Švabijoje, — pradėjo komendantas, suktai primerkęs akį. — Vieną naktį kaimyniniame kaime kilo gaisras. Per vieną akimirką Platenharto ugniagesiai atsirado prie gesinamų įrankių. Gaisro vieta buvo pasiekiama dviem visiškai vienodo ilgio keliais. Švabai ilgai ginčijosi, negalėdami susitarti, kuriuo keliu eiti. Gaisro pašvaistė kilo vis augščiau ir augščiau, kol pagaliau Platenharto biurgermeisteris rado išeitį ir sušuko: "Kas turi gūžį, tegu bėga į kairę, kas ne — į dešinę!" Iškart visas būrys išsisklaidė ir tiktai žemė nudundėjo gilioje tamsoje. Gerokai toliau abu keliai suėjo į vieną. Gūžuotieji sustojo palaukti antrojo pulko. Bet tas vis nesirodė. Laukiantieji juos baisiausiai išjuokė. Pašvaistė ėmė gesti ir buvo vos bematoma, kada biurgermeisteris nutarė jau nebelaukti ir suskaičiuoti savo vyrus, kad stotų kovon su ugnimi nors menkesnėmis jėgomis. Bet skaičiuojant paaiškėjo, kad vyrų skaičius visą laiką buvo pilnas, o kas degė, tas sudegė...

Juokas iš šio tautinio anekdoto dundėjo galingai ir ilgai, pakilo daugelis stiklų gūžuotųjų ugniagesių ir jų rapsodo — uosto komendanto garbei.

Ponia Rozina kartkartėmis metė baugštų žvilgsnį savo vyro link ir patogiu momentu jam pašnibždėjo:

— Negerk tiek daug, Romanai! Per tą mėnesį, kurį mes skurdome Vokietijos stovyklose, tu esi atpratęs nuo alkoholio. Nepervertink savęs.

Bet tapytojas vieton atsakymo užgėrė ją dideliu stiklu meersburginio.

— Mes su biurgermeisteriu buvome sode prie laivų paviljono, — tarė ponia.

— Ir kas?

— Užrakintas.

— Aišku, bet kokiuo būdu?

— Tvirta prikabinama spyna.

— Prikabinama? Menkniekis!

Biurgemeisteris kvietė svečius apžiūrėti dovanotą paveikslą, kuris buvo pakabintas gretimajame kambaryje. Vienas kitas svetys visgi krūptelėjo pamatęs išdykusiai nutapytą pavyzdį taip vadinamo išsigimusio meno, kurį Hitleris, būdamas iš profesijos dažytojas ir pajėgiąs suprasti tiktai visiškai natūralią tapybą, buvo išgujęs iš trečiojio reicho muziejų ir parodų. Bet kadangi paveikslas buvo biurgermeisterio namuose ir vynas buvo išplovęs akis ir padaręs širdis švelnesnes, tai visi šūkavo: "A! O! Žavinga!"

Tiktai uniformuota sekretorė nebuvo patenkinta.

— Tais dažais, kurie suvartoti šiam paveikslui, dirbant taupiau, būtų buvę galima nutapyti mažiausiai dvidešimts drobulių.

— Buljoną arba pieną irgi galima atskiesti dvidešimtyje indų, gerbiamoji, — atsakė maestro. — Bet aš esu smaližius ir mėgstu suvalgyti savo davinį vienu kąsniu.

Vienas iš jaunimo vadovų, vienas iš nedaugelio, kurie buvo atėję gražioje, kaip tauta vadino, "aukso fazanų" uniformoje, skubėjo padėti partijos narei.

— Bet, pone profesoriau, ar jūs tokiu pat būdu galėtumėt nutapyti ir fuererio portretą?

— Aišku. Tiktai nežinau, ar mano tirštieji dažai nudžius, — atsakė tapytojas, nepaisydamas Rozinos duodamų nevilties pilnų ženklų. Bet, Dievui dėkui, partijų žmonės nepratę galvoti ir uniformuotoji porelė pasitraukė. Užtat uosto komendantas, užsidėjęs akinius, tyrinėjo paveikslą, beveik liesdamas jį nosimi.

— Bet gyvenime juk nieko panašaus nėra, — jis nesuprato.

— Tiesa, ištikro, gyvenime nėra nieko taip ryškaus ir margo, — pritarė kiti.

— Visai natūralu. Tam ir reikalingas menas, — šaukė Romanas Varošas. — Argi jūs norėtumėt šiuose auksiniuose rėmuose matyti neglaistytas kelnes ir suvartotus rankšluosčius? Kaip gyvenime? Dievui dėkui, kad menas pajėgia sukurti dalykus, kokių nėra ir apie kuriuos negali nei sapnuoti šis mūsų pilkas, prakeiktas, bjaurus gyvenimas!

Būrys truputį sumišo, išgirdęs tokius aštrius žodžius. Per tą laiką gražioji uniforma jau buvo suvokusi, kad pirmykščiame Romano atsakyme apie fiurerio portretą slepiasi kažkokia gėluonis, ir perėjo į puolimą, lyg skaitydama iš laikraščio vedamojo:

— Pone dailininke! Nešmeižkite mūsų gyvenimo, mūsų kasdienybės. Ji yra didi ir istorinė! Šioje pilkoje ir, kaip jūs išsireiškėte, bjaurioje, vargo pilnoje kasdienybėje gimsta naujosios Europos stebuklas...

— Juk suprantama, — puolė į tarpą ponia Rozina, gelbėdama savo vyrą. — Ir "happy end" visuomet ateina pačiu baugiuoju ir bjauriausiu momentu.

Bet jau greit maestro Romanas kitame salės kampe aiškino, kad kultūra ir menas puikiai želia ir vystosi mažuose valstybiniuose vienetuose, prie daugelio mažų valdovų rūmų, negu sujungtoje, iš vieno centro vadovaujamoje valstybėje.

— Kodėl, pavyzdžiui, Šileris galėjo pasiekti tokio didumo? Jis parašė kokį dalyką, tokį stiprų, kad tai nepatiko Štutgarto valdovams. Ką jis padarė? Pabėgo į Veimarą ir rašė dar pasiučiau! Ir žinokite, jei nenori suduoti kam per nosį, tai nieko dora negalėsi ir parašyti. O dabar — duok burnai valią Flensburge, o Grace tave už tai nuteis.

Senieji švabai mylėjo savo Viurtembergą labiau už viską; prūsus jie niekino, iš frankų juokėsi, bavarus vadino grubiais, saksus šykščiais, bet apie tiroliečius sakė, kad jų gūžiai išaugą tiesiog nepadoriai dideli. O kadangi išgėrimas paveikslo apžiūrėjimo metu nebuvo nei kiek sumažėjęs, tai visi juokėsi, kaip kutenami. Bet, nelaimei, klausėsi ir jaunoji karta — sekretorė. Ji pribėgo prie šeimininko ir šnibždėjo visai uždususi:

— Tas žmogus agituoja prieš Grossdeutschlandą!

(Bus daugiau)

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

36)

LIETUVOS KULTŪROS GOLGOTA pirmosios bolševikų okupacijos metais

Dr. Kęstutis Kernuvis

(Tęsinys)

IV.

MUZIEJINIO IR TYRYBINIO DARBO NUTRŪKIMAS

Kita vertus, darbo santykiai buvo griežtai normuojami oficialiųjų valstybinių įstaigų, tad jokių išimčių ir lengvatų nebuvo įmanoma darbininkams teikti. Dėl to kildavo nuolatiniai nesusipratimai, skundai, sauvališki darbo metimai ir daugybė kitų sunkumų. Pilies konservavimo vadovybė elgėsi labai atsargiai, atsižvelgė į teisėtus darbininkų reikalavimus ir pagal išgales juos tenkino. Tačiau ji negalėjo nesilaikyti ir bendrųjų darbo potvarkių, leisti pakrikti drausmei ir apskritai paleisti iš savo rankų tokio atsakingo darbo vadovavimą. Pagaliau prieita prie to, kad pilies konservavimo darbams vadovavę technikai buvo apšaukti sabotažininkais, smetonininkais ir liaudies priešais. Tai buvo padaryta vien dėl to, kad iš darbininkų reikalauta darbo drausmės, susiklausymo, taikytos tada veikusios darbo santykių normavimo ir atlyginimo taisyklės ir kiti panašūs darbo ministerijos įsakymai. O dėl to kildavo tiesiog neišsprendžiamų klausimų. Pvz., kuris darbininkas būdavo iškviečiamas partijos ar kitais reikalais, tuo tarpu atlyginimo nuostatai teleisdavo mokėti tik už atliktą darbą. Ypačiai tokia privilegija dažnai naudodavosi darbininkų komiteto pirmininkas Kankovas. Kaip pavyzdį, galima nurodyti jo atsitraukimą nuo darbo 1940 m. rugsėjo 1 — 7 d. Pristatė iš bolševikinės Trakų valsčiaus savivaldybės šitokio turinio raštelį:

> Šiuo tvirtinama, jog drg. Kankovas tikrai buvo iškviestas partijos reikalais į valsčiaus savivaldybę nuo rugsėjo 1 d. iki 7 d. kai kuriomis valandomis. Prašau už tą laiką sumokėti.
>
> Sekretorius (parašas neišskaitomas).
>
> Trakai, 1940 m. rugsėjo mėn. 7 d.

Taigi partija reikalavo mokėti ir partiniais reikalais vaikščiojantiems darbininkams, tuo tarpu atlyginimo nuostatai ir potvarkiai kategoriškai tenumatė atlyginimą tik už dirbtąsias valandas. Padėtis buvo tiesiog neišnarpliojama.

Kai visdėlto techninę priežiūrą vykdąs technikas St. Misiūnas galimose ribose reikalavo darbo tvarkos ir drausmės, ilgainiui prieš jį atsirado labai skaudžių kaltinimų, kad jis esąs darbininkų priešas ir išnaudotojas. Kokia iš viso to buvo susidariusi atmosfera, matyti iš 1940 m. 12 d. Lietuvos kultūros paminklų konservatoriaus V. K. Jonyno rašto Švietimo Liaudies Komisariato Kultūros Reikalų Departamento Direktoriui. Kadangi tas raštas yra būdingas tada buvusiai padėčiai ir rodo, kokie sunkumai lydėjo, atrodo, visai nieko bendra su poiltika neturinčius grynai muziejinius darbus, pateikiame čia tą raštą beveik ištisai:

1940 m. rugsėjo 12 d.

Švietimo Liaudies Komisariato,
Kultūros Reikalų Departamento Direktoriui.

Kauno Valstybinis Kultūros Muziejus, atsakydamas į Trakų apskrities viršininko š. m. rugpiūčio mėn. 30 d. raštą Nr. 12230, randa reikalinga pranešti, kad rašte keliami kaltinimai neatitinka tikrenybei.

Šiais metais Švietimo Liaudies Komisariatas per Kauno Valst. Kultūros Muziejų vykdo Trakų pilies konservavimo bei restauravimo darbus. Darbams vadovauti buvo pakviestas ilgametis tų darbų vadovas inž. arch. Jonas Borovskis. Techniku buvo paskirtas technikas St. Misiūnas. Su inžinierium architektu ir techniku Kauno Valst. Kultūros Muziejus š. m. liepos 2 d. sudarė atitinkamas sutartis, kurias patvirtino Kultūros Reikalų Departamentas ir Valstybės Kontrolė. Be architekto ir techniko atskaitomybei tvarkyti iš Kauno Valst. Muziejaus yra prikomandiruotas kaip reikalų vedėjas B. Lukoševičius. Darbai Trakuose buvo pradėti š. m. liepos mėn. 9 d., prie kurių iš pradžių dirbo 8, dabar 147 darbininkai. Darbininkai iš savo tarpo išrinko darbininkų komitetą iš 5 asmenų. Daugiau kaip mėnesį laiko darbovietėje nei iš darbininkų komiteto, nei iš administracijos pusės nebuvo jokų nusiskundimų. Pagaliau apie rugpiūčio mėn. 20 d. Trakų Apskr. Valdybos siųstas viešiesiems darbams tikrinti asmuo apsilankė darbovietėje darbų kontrolės tikslu. Tuo metu buvau pats saloje ir atvykusiam darbus tikrinti Trakų Apskr. Valdybos asmeniui pareiškiau, kad darbai vykdomi Švietimo Liaudies Komisariato iš nepaprastų kreditų, todėl su viešaisiais darbais šie darbai neturėtų būti siejami. Atvykusiam atstovui pabrėžiau, kad mielai aprodysiu vykdomus darbus ir suteiksiu informacijų jam rūpimais klausimais, primindamas, kad administracija ligi šiol Apskrities Valdybai visą laiką teikė pageidaujamas žinias žodžiu ir raštu. Po šio pasikalbėjimo Apskrities Valdybos siųstas asmuo darbų vietoje netikrino. Po savaitės reikalų vedėjas B. Lukoševičius mane painformavo, kad Švietimo Liaudies Komisariato vykdomais darbais Trakų pilyje Apskrities Viršininko įstaigoje yra kažkoks nepasitenkinimas, tačiau tam priežasčių nenurodoma, o taip pat atsisakoma pareikšti raštu šiuo reikalu bet kuriuos savo pageidavimus. Motyvas tas, kad šiam susirašinėjimui Apskrities Viršininko įstaiga neturinti laiko.

Pagaliau š. m. rugsėjo mėn. 7 d. (šeštadienį) man atvykus į Trakus, darbininkų komiteto pirmininkas drg. Kankovas Mykolas, pasinaudodamas proga, kad Lietuvos Bankas nesuspėjęs persiųsti papildomų kreditų, dėl ko kai kuriems darbininkams teko išmokėti avansinį atlyginimą, visą administraciją viešai išvadino smetonininkais ir liaudies priešais. Tokiai padėčiai esant, paprašiau darbininkų komitetą susirinkti pasitarimo ir išsiaiškinti nesusipratimą. Į šį mano kvietimą drg. Kankovas atsakė, kad dabar nėra reikalo kalbėtis ir kad toliau tvarkysis jie patys. Nežiūrint šio drg. Kankovo pareiškimo, jisai ir dar vienas komiteto narys, drg. Bumažnikas, atvyko į pasitarimą, o komiteto narys drg. Žygutis administracijai pareiškė, kad apie šeštadienio incidentą jis nė nebuvo painformuotas. Tiesą pasakius, tai buvo ne pasitarimas, o drg. Kankovo grasinimai man ir administracijai apie suėmimą ir kt. Paprašius konkrečiai formuluoti komiteto pageidavimus, buvo gautas ultimatumas atleisti techniką Misiūną. To priežastis, esą technikas St. Misiūnas blogai elgiasi su darbininkais.

Į šį drg. Kankovo ir drg. Bumažniko ultimatumą atsakiau, kad techn. St. Misiūną darbams tvirtino Švietimo Liaudies Komisariatas, todėl be pastarojo sutikimo aš, kaip konservatorius, neturiu teisės techniką St. Misiūną nuo darbų atleisti. Pabrėžiau, kad darbai yra pačiame įkarštyje, todėl toks staigus atleidimas sudarys administracijai nepaprastų sunkumų ir pakenks patiems darbams. Komitetą paprašiau, kad jis prižiūrėtų darbininkus ir pats laikytųsi drausmės techn. St. Misiūno gi reikalą spręsi pažadėjau perduoti Švietimo Liaudies Komisariatui. Po šio trumpo su drg. Kankovu ir drg. Bumažniku pasitarimo padariau techn. St. Misiūno ir reikalų vedėjo B. Lukaševičiaus apklausimą. Pastarųjų pareiškimu, tarp jų ir darbininkų jokių nesusipratimų nėra buvę. Techn. St. Misiūnu darbininkai nepatenkinti kad pastarasis paprasta forma kreipiasi į juos ir reikalauja iš jų darbo. Tariamam nesusipratimui išplėsti yra suinteresuota Trakų Apskrities Valdyba. Šiam tikslui ji panaudojo drg. Mykolą Kankovą, Trakų Salos pilies darbininkų komiteto pirmininką. Pastarajam, nors jis saloje yra paprastas darbininkas, Trakų Apskrities Valdyba paveda dar eilę ir savų darbų Drg. Kankovas dėl šios priežasties negali reguliariai atvykti į darbovietę, todėl pasidaro dažni darbo valandų praleidinėjimai. Šeštadieniais išmokant darbininkams atlyginimą, drg. Kankovas reikalauja, kad jam nebūtų daroma išskaitų už praleistas valandas. Administracija gi reikalauja, kad jis, drg. Kankovas, pristatytų iš įstaigų, kurioms jis dirbo, pažymėjimus apie juose dirbtą ir sugaištą laiką. Ligi šiol tokie pažymėjimai nebuvo pristatomi, neš įstigos jų nenorėdavo išduoti, dėl to kildavo mažų nesusipratimų, kuriems likviduoti administracija buvo priversta atlyginti ir už saloje nedirbtas valandas. Rugsėlo 7 d. drg. Kankovas pristatė pažymėjimą iš kompartijos tik po to, kai konservatorius to pareikalavo. Be to, drg. Kankovo pareiškimu, iis salos darbais visai nesuinteresuotas, nes Apskrities Valdyba jam siūlanti daug geresnį darbą ir atlyginimą. Drg. Kankovas būdamas tikras, kad gaus geresnį atlyginimą iš Apskrities Valdybos ne tik nepadeda administracijai tvarkytis, bet, priešingai, stengiasi įvairiais nepamatuotais reikalavimais administracijai darbą apsunkinti ir darbininkų akyse parodyti tariamą jos nesugebėjimą. Pvz., š. m. liepos 15 d. Trakų salos pilyje darbas nebuvo nutrauktas ir todėl darbininkams už šią dieną, kaip ir už kitas, buvo atlyginama, tačiau drg. Kankovas, faktinos padėties neišsiaiškinęs, pareikalavo pakartotino atlyginimo, sudarydamas atmosferą, kad adm. skriaudžia. Darbininkas, į darbus priimtas tik nuo liepos 17 d., vis dėlto, drg. Kankovo suklaidintas, reikalavo atlyginimo už liepos 15 d. Neseniai Apskritits Valdyba raštu iš Trakų pilies administracijos reikalavo padaryti 9 lt išskaitymą darbininkui drg. Povilui Bankauskui, o kai reikalautas išskaitymas buvo padarytas, Apskrities Viršininkas per drg. Kankovą pareiškė, kad išlaikymas neteisėtas. Šis faktas drg. Kankovui davė progos darbininkų tarpe vėl sudaryti netvarkos atmosferą.

Toliau tame pačiame rašte yra atremiami visi faktiniai kaltinimai Trakų pilies konservavimo darbų techninei priežiūrai. Iš jų matyti, kad nesusipratimai tarp darbų administracijos ir darbininkų jau buvo pasiekę tokį laipsnį, kad apie normalų darbą jau nebebuvo galima nė kalbėti. Nors didžioji darbininkų dalis ir tebebuvo dora ir darbšti, tačiau atskirų darbininkų komunistų ir jie jau buvo demoralizuojami arba tiesiog verste priversti taikytis prie politinių laiko reikalavimų. Dėl to ir Trakų salos pilies konservavimo darbai, kilus tokiems reiškiniams, turėjo būti nutraukti. Grynai subolševikinta Tarybų Lietuvos vyriausybė kitais 1941 m. Trakų ir kitų Lietuvos pilių konservaciniams darbams nebepaskyrė nei vieno rublio, nors daugelyje vietų tai buvo mirštamai reikalinga, kadangi tie darbai buvo pradėti ir nebaigti. Tai jau reiškėsi plačiai žinomas bolševikinis "planingumas". Kaip matome, paminklų konservaciniai ir restauraciniai darbai bolševikų pirmosios okupacijos laikais baigėsi beveik katastrofiškai liūdnai, nes buvo tiesiog brutaliai pamiršti ir užmesti. Mat, Lietuvos bolševikų galvos buvo užimtos kitais rimtesniais, gyventojų persekiojimo, kankinimo, išvežimo ir terorizavimo reikalais, kuriems lėšų susirado ligi valiai.

(Bus daugiau)

Metas steigti lietuvių gydytojų draugiją

Š. m. Dirvos 5 nr. radau trumpą žinutę iš Los Angeles "Pavyzdys be pavyzdžio", kur pasakyta, kad "susirgus čia gyvenančiam dr. Bendoriui - Bendoraičiui, vietinis Balfo skyrius, neturėdamas lėšų, kreipėsi į apie 40 lietuvių gydytojų, naujakurių ir seniai Amerikoj gyvenančių, sušelpti nelaimėn patekusį kolegą gydytoją. Šios gražios Balfo pastangos nedavė jokių rezultatų."

Šio nepasisekimo priežasties reikia ieškoti tame, kad lietuviai gydytojai, atvykę į šį kraštą, iki šiol nesudarė savo draugijos, kurios užduotis, tarp kitų, būtų padėti susirgusiems gydytojams, ar, jiems mirus, sušelpti jų šeimas.

Daktarų K. Griniaus, Ūso, Elvikio, Kamarausko, gal ir kitų, man nežinomų, mirtis kelia klausimą apie reikalą padėti jų šeimoms. Vietiniai Amerikos gydytojai tą klausimą sprendžia savaip, jie apdraudžia savo gyvybę mirties atveju ir jiems tas klausimas ne taip opus, kaip gydytojams tremtiniams, kurių, turbūt, tik dalis tepajėgia apsidrausti. Jie galėtų pasiteisinti, kad jie dabar užimti pasiruošimu license egzaminams, darbu ligoninėse ir greitesniu įsijungimu į šio krašto gyvenimą, todėl neturi laiko rūpintis savo profesinės draugijos steigimu.

Žinoma, būtų pageidaujama, kad į minėtą Draugiją stotų nariais ir Amerikos lietuviai gydytojai, kurie čia baigė mokslus, nuo seniau čia gyvena ir praktikuoja ir kurie pritaria minėtos draugijos steigimui.

Nurodžiau viena uždavinį būsimos L. Gydytojų Draugijos — tai šelpimas. Bet jų yra daugiau ir, draugijai įsisteigus ir suregistravus jos narius, paaiškėtų lietuvių gydytojų skaičius, o taip pat ir mūsų pajėgumas išleisti gydytojų metraštį, kaip siūlo Dr. A. Garmus, ar kitą panašų leidinį, sušaukti suvažiavimą, daryti vietinių skyrių posėdžius.

Gal apytikriai iš 100 čionai atvykusių tremtinių gydytojų, turbūt, kokia 12 ar 15 jau spėjo išlaikyti egzaminus ir gavo leidimą praktikuoti. Kiti turi dirbti ligoninėse ir sykiu ruoštis egzaminams. Toks apkrovimas darbu kartais yra persunkus, gali būti žalingas ir sveikatai, kaip rodo d-ro Kamarausko traginga mirtis.

Chicagos dienraštis Draugas 49 nr. įdėjo žinutę "Dėl teisių DP gydytojams", kur nurodo, kad kai kurios valstybės, kaip Iowa, S. Dakota suteikė iš tremties atvykusiems gydytojams teises praktikuoti medicną ir gauti normalų atlyginimą, jeigu jie eina dirbti į valstybines ligonines. Toliau tas laikraštis sako: "Mus pasiekė žinios, kad yra planuojama panašų potvarkį išleisti ir Illinois valstybėje. Pasiteiravę atitinkamose įstaigose, sužinojom kad kol kas jokių naujų patvarkymų Illinois valstybėj nėra tačiau yra planuojama naujį įstatymai, kurie, tikimasi, bus svarstyti Illinois atstovų rūmuose dar šios sesijos metu taigi prieš vasarą. Būtu svarbu, kad tremties gydytojai organizuotai supažindintų su savo pageidavimais tas įstaigas, kurios ruošia medžiagą naujiems potvarkiams." Čia pavartotas žodis "organizuotai" pabrėžia reikalą gydytojams turėti savo draugiją.

Dar daugiau. Man teko girdėti nuo vieno gydytojo, esą New Yorko valstybėj daromi žygiai, kad license by endorsement, t. y. be egzamino, būtų duodamas gydytojams, baigusiems ne iki 1914 m., kaip iki šiol, bet iki 1930 m. Vėliau teko sužinoti, kad New Yorke grupė gydytojų daro žygius, kad gydytojams tremtiniams būtų duotas license praktikai be egzaminų, matomai, sąryšy su brėstančio karo įvykiais. Gydytojų grupėj, kuri tuo rūpinasi, yra rusų, latvių, bet ar įeina kas iš lietuvių, neteko sužinoti.

Lietuviai dantų gydytojai, kaip rodo Vienybės 19 nr. įdėtas straipsnis "Susiorganizavo dantų gydytojai", New Yorke įsteigė savo draugiją ir darė pranešimą, kad New Yorke susidarė visų tremtinių dantų gydytojų iniciatorių grupė, kuri daro žygius išsikovoti palengvinimų savo profesijoj ir kvietė visus prie jų prisidėti.

Iš tos grupės gydytojų teko patirti, kad anksčiau valdžios atstovai nei į kalbas apie license nesileisdavo, o dabar priima gydytojų atstovus ir išklauso.

Be to, vienas rusas gydytojas pasakė, kad pabaltiečiams gydytojams būtų lengviau tartis su valdžia (New Yorko valst.), nes Pabaltijo kraštai turi savo konsulatus ir atstovybes, Pabaltijo universitetų gydytojų diplomai nekelia tiek abejonių, o Sovietų Rusijos gydytojų diplomai ne visais atvejais pripažįstami. Todėl man kilo mintis kreiptis pas gen. konsulą Budrį, New Yorke, kad jis vienas arba kartu su Latvijos ir Estijos konsulais pasiteirautų dėl Pabaltijo gydytojų pas gubernatorių Dewey ir kitose įstaigose ir darytų žygius, kad tiems gydytojams būtų duotas license — leidimas praktikai be egzaminų.

Į mano laišką tuo reikalu gen. konsulas Budrys kovo 8 d. atsakė, jog, paviršutiniškai apžvelgus reikalą, apie tai neteko nieko konkretaus sužinoti, kad esą numatoma Albany svarstyti davimą leidimų be egzaminų verstis gydytojo praktika. Toliau jis rašo: "Suteikimas pripažinimo "by endorsement" yra gana komplikuotas reikalas. Pirmiausia tas reikalas nepriklauso vien nuo gubernatoriaus Dewey, bet nuo New Yorko valstybės įstatymų leidimo organu (House of Representatives), nes čia tektų įstatyma pakeisti. O kad įstatymas būtų ta prasme pakeistas, tai tenka turėti atstovų palankuma, kurio negalima tikėtis, atsižvelgiant į vietinių gydytojų organizacijas, kurios į atstovus daro atitinkamą spaudimą, kad svetimšaliams gydytojams nebūtu teikiama palengvinimu.

Mielai kreipčiausi ir į gubernatorių Dewey ir kitur, jei tik turėčiau bent kokiu konkrečių žinių, kas tuo reikalu kitų daroma ir kad palankiems rezultatams yra bent maža dalelė palankios dirvos.

Bendrai galiu pasakyti, kad panašios Amerikos įstaigos yra daugiau linkusios klausyti visuomenės balso, o ne paskirų svetimų šaliu pareigūnu. Jei atvykusieji gydytojai turėtu tvirtą savo organizacija ir jos delegatai darytu spaudima i atitinkamas įstaigas, tai daugiau vilčiu būtų galima turėti, kad tas klausimas bus bent pajudintas svarstymui.

Gali būt, kad ta prasme yra kokie nors pageidavimai iš Washingtono atskirų valstybių legislatūros, bet kolkas apie tai žinių neturim."

Iš šio gen. konsulo laiško matyti, kad lietuviams gydytojams būtų naudinga turėti savo draugija, kuri organizuotai galėtų kreiptis i minėta iniciatorių grupe sutartinai veikti ir įvedinti įstaigose license klausimą.

Dr. V. Tercijonas

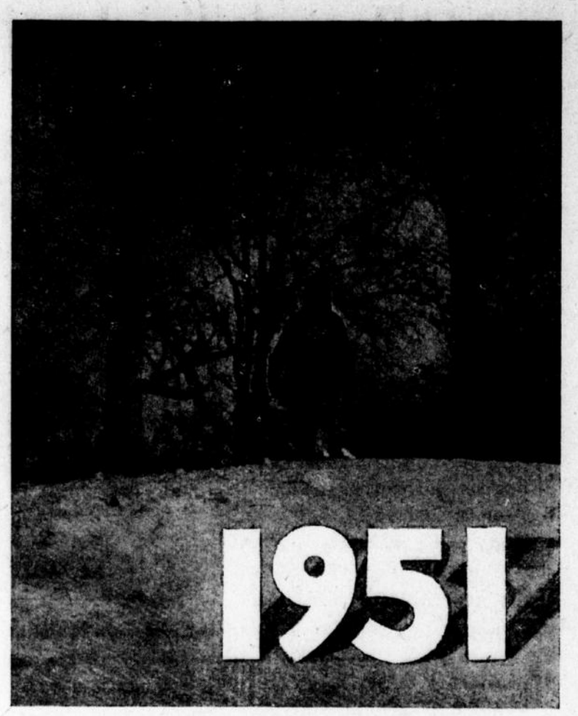

1951 — taip yra pavadintas ir taip atrodo šių metų dienrodis — kalendorius, kurį Dirvos prenumeratoriai yra gavę, kaip nemokamą priedą prie Dirvos.

Yra gauta skaitytojų nuomonių, nurodančių, kas jiems šiame kalendoriuje atrodo svarbiausia. Čia norime atkreipti ir kitų skaitytojų akį į tas vietas.

1. ADRESAI. Čia yra pilniausias ir naujausias rinkinys adresų: Lietuvos pasiuntinybių ir konsulatų, lietuvių bendruomenės centrų viso pasaulio kraštuose, beveik visų įvairiuose kraštuose išeinančių laikraščių, knygų platinimo centrų bei kitų lietuviams svarbių įstaigų adresai.

2. MATAI. Čia yra paduoti tikslūs skaičiai, rodantieji, kaip amerikinius matus apskaičiuoti europiniais ir atvirkščiai. Ypač svarbi temperatūros matavimo Celsijaus ir Farenheito laipsniais palyginamoji lentelė bei apskaičiavimo taisyklė. Dar svarbesnė yra vyrišku ir moteriškų drabužių bei batų dydžio europinių ir amerikinių numerių palyginamoji lentelė. Tai didelė pagalba neseniai į Ameriką atvykusiems, o taip pat ir visiems tiems, kurie siunčia dovanų drabužių ar batų į Europą.

3. APIE SUSIRAŠINĖJIMĄ SU DIRVA. Skyrfuje "Kaip rašyti laiškus" yra žinios, reikalingos žinoti visiems skaitytojams, nes jos liečia prenumeratos atnaujinimą, pinigų siuntimo būdą ir yra kitų paaiškinimų, kuriuos žinodami skaitytytojai neturės nereikalingų galvosūkių. To skyriaus pabaiga labai svarbi bendradarbiams ir visiems visuomenės veikėjams, suinteresuotiems, kad visuomeninio gyvenimo įvykiai galėtų būti tinkamu laiku paminėti spaudoje. Visiems ligšioliniams ir būsimiems Dirvos korespondentams patartina atidžiai perskaityti tą skyrelį. Naudingos tos informacijos ir visiems tiems, kurie stengiasi paskatinti kitus, kad išsirašytų Dirvą. Paskaitę tas informacijas, apie Dirvos išsirašymą jie galės pasakyti kiekvienam ne mažiau, kaip pati Dirvos administracija.

4. VISUOMENININKAMS svarbus skyrius — platus Lietuvos istorijos bei kultūrinio gyvenimo įvykių metinių sąrašas. Svarbesnės sukaktys atžymėtos pačiame dienrodyje užrašų pusėje, kurioje yra vietos ir pačiam pažymėti, kas jam tą dieną yra neužmirština.

5. DIENRODYJE — plačiausiasias krikščioniškųjų ir lietuvių tautinių vardų sąrašas, žinoma ir visų švenčių nurodymas.

5. HIMNAI SU GAIDOMIS. Lietuvos ir Amerikos himnų čia yra įdėti ne tik žodžiai, bet ir gaidos, tad yra galimybė visiems išmokti teisingai juos giedoti. Dažnai dalyvaujame iškilmėse, kur tie himnai giedami, tad svarbu, kad tuo metu visi galėtume dalyvauti tame giedojime, o neliktumėm lyg koki svetimi stebėtojai.

IŠ TO MATYTI,

kad šis leidinėlis gali būti daugeliui naudingas ne vien tik kaip dienų bei švenčių rodyklė. Todėl kviečiame Dirvos skaitytojus ir kitiems patarti šį leidinėlį įsigyti. Tai patogi kišeninio dydžio knygelė, atskirai perkant kaštuoja 50 centų. Dar galima užsisakyti, rašant šiuo adresu:

DIRVA, 6820 SUPERIOR AVE., CLEVELAND 3, OHIO

PASTABA. Yra gauta pataisų prie pasiuntinybių ir konsulatų adresų: Liet. pasiunt. prie Šv. Sosto: Mr. S. Girdvainis, Via Barnaba Oriani 87, Roma. Prie New Yorko kons. adr. vietoj "sekret. A Simutis" turėtų būti: "vicekonsulai V. Stašinskas ir A. Simutis". Po Chicagos kons. adr. turėtų būti: "Boston, Mass kons. A. O. Shallna; Los Angeles, Cal. kons. Dr. J. Bielskis, 1001 Hilts Ave.) Prie Anglijos pasiunt. adreso vietoj "sekr. Balickas" turėtų būti "patarėjas Balickas". Brazilijoj po dr. F. Meierio adreso vietoj "(Garbės konsulas)" turėtų būti "(Chargė d'affaires)" Tai pasiuntinybės adresas, jis turėtų būti prieš konsulato adresą. Konsulato adrese vietoj "Sad Paulo" turėtų būti "Sao Paule". Dirva bus nuoširdžiai dėkinga už kitas panašias pataisas, kurios galės būti panaudotos 1952 metų leidiniui.

"ATSIŠAUDYMAI" IR TIKROVĖ

Kas skaitė Dirvos 13 nr. Stasio Tamulaičio laišką redakcijai ir pastabas prie to laiško, tas, be abejo, prisimena, kad laiške ir pastabose buvo liestas **lietuviškų parapijų ir prie jų esamų mokyklų lietuviškumo klausimas.** St. Tamulaitis kėlė mintį, kad tuo reikalu reiktų gal kreiptis net į Vatikaną. Redakcijos pastabose buvo nurodyta, kad vargu ar yra prasmės taip toli siekti, ir buvo nurodytos priežastys, kodėl sunku tikėtis iš to praktiškos naudos.

Dėl to atsiliepė Draugas ir Darbininkas. Bet abu ne apie pagrindinį klausimą, o tik dėl... Vatikano, kuris, jų nuomone, tose pastabose esąs "ignybtas". Atrodo, kad, jei Vatikanas nebūtų buvęs paminėtas, tai tie laikraščiai į tą **pagrindinį** reikalą nebūtų nei dėmesio atkreipę... Tiesą sakant, ir dabar jie tą pagrindinį reikalą **ignoruoja,** o vien tik Vatikaną gina nuo "įgnybimų", kurių faktiškai nei nebuvo.

Darbininkas pradeda nuo Dirvos pastabų falsifikavimo, sakydamas, girdi, Dirva kartoja "tautininkų nuzulintą" priekaištą, kad Romos Kurija atidavė lenkams Vilnių... O ištikrųjų Dirva nieko panašaus nerašė. Ji tik konstatavo faktą, kad tuo metu, kai tarptautiniame teisme Vilniaus klausimas dar tebebuvo laikomas atviru, Vatikano kurija, tvarkydama bažnytinių provincijų teritorijas, neatsižvelgė į tą aplinkybę, bet **vadovavosi faktine padėtimi.** Tai nėra Vatikanui koks nors priekaištas, ir tikrai niekas nesako, kad Vatikanas lenkams Vilnių "atidavė" (ir norėdamas jis to nebūtų galėjęs), bet tik pažymėjimas fakto, kad principas "kieno galia, to ir valia" Vatikane irgi nėra visiškai atmestas. Ir iš tikrųjų — ką gi Vatikanas, neturėdamas tarptautinio arbitro padėties, tokiu atveju gali daryti kaip tik skaitytis su faktine padėtimi?

Bet, pažymint šią aplinkybę, tenka padaryti ir išvadą, kad nėra ko iš Vatikano nei reikalauti tokių dalykų, kurių jis negali, nėra ko nei vargintis atsikreipimais, kurių jis vistiek patenkinti negalės ir, žinodamas, kad negalės, nei nebandys tenkinti...

Nebuvo niekad Dirvoje parašyta ir tokio dalyko,kaip Darbininkas falsifikuoja, esą, anot Dirvos, Vatikanas kaltas dėl lietuviškų parapijų padėties Amerikoje. Nieko panašaus Be Darbininko priminimo Dirvoje jau buvo parašyta, kad Vatikanas tiesiogiai parapijų netvarko, kad **sunku tikėtis tame reikale ryškesnio Romos įsikišimo,** ypač, kada parapiečių "liaudies balsas" sueina į konfliktą su bažnyinės administracijos pareigūnų nusistatymais.

Darbininkas primena vieno Vatikano diplomatinio pasiuntinio "išvijimą" iš Lietuvos, kurį Dirva užmiršusi... Ne, Dirva neužmiršo ne tik to įvykio (tą kaip tik neseniai prel. M. Krupavičius visiems stengėsi priminti), bet neužmiršo ir **dėl ko** taip atsitiko. Tačiau, jei, anot M. Krupavičiaus, pats Vatikanas to nebeprimena, tai nuoširdžiai patartumėm ir Darbininkui nesiprašydinti primenamam, kodėl taip buvo.

Darbininkas dar išmetinėja, kam nepakankamai esą įvertinta tai, kad Lietuvos atstovybėje prie Šv. Sosto "rado sau prieglaudą ir kitas **tautininkų meto** užsienio reikalų ministeris." O Draugе "dr. J. Daugailis" nuvažiuoja net į Dirvos kalendorių, kuriame irgi esąs Dirvos tendencijos įrodymas, nes jame nėra Lietuvos atstovybės prie Vatikano adreso, nei paties A. Smetonos paskirto (!) ministerio St. Girdvainio pavardės...

Dirva, tačiau, į diplomatinius Lietuvos atstovus žiūri, kaip į **Lietuvos,** o ne kaip į to ar kito **meto** ministerius, arba to ar kito **prezidento** paskirtus pasiuntinius. Lietuvos pasiuntinybė Vatikane yra ne kokia nors "prieglauda", o **Lietuvos** pasiuntinybė. Kad Vatikanas ją pripažįsta, — gerai (būtų tikrai nenormalu, jei net ir Vatikanas būtų pasiskubinęs pripažinti bolševikų okupaciją Lietuvoje), bet tai dar neduoda pamato sudarinėti įspūdį, jog Vatikanas Lietuvos pasiuntinybę bei jos pareigūnus ar kitus asmenis ir **išlaiko,** kaip kokioje "prieglaudoje", ar "lizde".

Dar anksčiau, negu J. Daugailis suspėjo paskelbti savo įtarinėjimus dėl "tendencijų" Dirvos kalendoriuje, Dirvoje jau buvo išspausdintas atitinkamas papildymas tarp kitų atitaisymų, kuriuos visus galima matyti ir šio nr. 6-me pusl. Jei Dirva **tuo būdu** norėtų savo tendencijas pabrėžti, tai nebūtų įdėjusi į kalendorių jau greičiau Draugo ar Darbininko adresų...

Pagaliau Drauge "Dr. J. Daugailis" gąsdina priminimu, kad Lietuvoje nebuvę katalikų universiteto, kad ateitininkai buvę mėtomi iš gimnazijų... Taip, specialaus universiteto nebuvo, bet buvo **valstybės išlaikomas** Teologijos - Filosofijos fakultetas, kurį juk ir pats "Daugailis" lankė. Fakultetas, kuriame, tiesa, nebuvo dėstoma kokia ypatinga katalikiška matematika ar chemija, bet kuriame buvo dėstoma net geografija, ne tik teologija. O jei kur nors buvo vienas kitas mokinys - ateitininkas iš gimnazijos išvarytas, tai reikėtų prisiminti ne tik, ar jis buvo ateitininkas, bet ir **už ką** jis buvo išvarytas.

* *

Bet visi tie "atsišaudymai" yra tik "fokusai", tik bandymai nukreipti dėmesį nuo pagrindinio reikalo —

nuo lietuviškų mokyklų nulietuvėjimo klausimo.

Šiame pat puslapyje yra dedamas straipsnis, kuriame kalbama apie lietuvių tremtinių kunigų padėtį vadinamose lietuviškose parapijose ir apie "lietuviškas" mokyklas prie tų parapijų. Iš straipsnio turinio kiekvienas gali spręsti, jog jo autorius nėra koks katalikybės priešininkas, o gyvai susirūpinęs jos klestėjimu. Tačiau jis atveria tikras, faktiškas žaizdas, kurios per tamsumą, nesusipratimą ir dėka klaidingai suprantamo dvasiškijos solidarumo daromos lietuviškumui.

Mes nesigilinsime į pastoracijos reikalus. Ano straipsnio autorius juos plačiai paliečia ir, manome, teisingai paliečia, o kokios yra priemonės tam reikalui taisyti — tegalvoja tam kompetentingesni už mus.

Mums čia pirmoj vietoj rūpi **mokyklų reikalas.** Iš to straipsnio matyti, kad ir Chicagoje lietuviškoms pamokoms "lietuvių" mokyklose tebėra tvirta "geležinė uždanga". Ji yra ir daug kur kitur.

Bet ligi šiol apie visą tą padėtį mūsų visuomenė turi tik labai miglotą vaizdą — kiek atsitiktiniuose spaudos pranešimuose apie tai prasitariama. Nėra centro, į kurį būtų galima kreiptis žinių apie tikrą padėtį. O neturint konkrečių duomenų, išvados gali būti klaidingos ir pasiryžimai tą ir kita daryti gali nukrypti klaidingu keliu.

Todėl mes skelbiame

PENKIOLIKĄ KLAUSIMŲ,

į kuriuos kviečiame visus kiek galima tiksliau atsakyti. Tuo keliu, vieno iš mūsų skaitytojų patarti, tikimės surinkti duomenis ir susidaryti tikrą vaizdą tos padėties, kuri yra lietuvių prieauglio lietuviško auklėjimo srityje.

Dar kartą kartojame, kad mums neatrodo tikslu siekti tuo reikalu Vatikano tolybes ir Šv. Sosto augštybes, nes, kaip ir Darbininkas autoritetingai primena, iš ten šie dalykai netvarkomi. **Pamatykime, ką turime,** o tada matysime, ar reikia į ką kreiptis, ar belieka "nurašyti į nuostolius" kas kadai sukurta ir pradėti viską iš naujo ir taip, kad tai, kas bus sukurta, būtų tikrai mūsų, lietuvių.

IŠSIAIŠKINKIME!

Lietuvių vaikų mokymo klausimas yra nepaprastai svarbus ir susiduria su dideliais sunkumais. To klausimo neišspręsime ir reikalo nesutvarkysime atsitiktiniais padejavimais ar pasiginčijimais laikraščiuose. Visų pirma reikia aiškiai matyti, ką turime, ko trūksta ir ką galime. Tik tada bus galima nuspręsti, kas ir ką turi daryti. Bent iki ateinančio rudens tą dalyką reikėtų tinkamai išsiaiškinti. Bet nėra centro, kuris turėtų visas žinias apie esamą padėtį ir galimybes. Todėl kviečiame į pagalbą visus skaitytojus, prašydami padėti surinkti reikiamas žinias, atsakant į šiuos klausimus:

1. **Ar jūsų gyvenamam mieste yra mokyklų prie lietuvių paparapijų?**

2. **Jei yra, tai kiek?**

3. **Kaip jos vadinasi ir koki jų adresai?**

4. **Ar jūsų mieste yra neparapinių, lietuvių (organizacijų, vienuolynų ar kitų) išlaikomų mokyklų?**

5. **Jei yra, tai kiek ir kokių (pradinių, aukštesnių, specialių)? Kaip jos vadinasi, koki jų adresai, kas jas laiko?**

6. **Kuriose iš tų mokyklų yra šių dalykų pamokos:**
   - **a) tikyba lietuviškai;**
   - **b) lietuvių kalba;**
   - **c) Lietuvos istorija;**
   - **d) lietuvių literatūra arba bendra lietuvių tautos kultūros apžvalga;**
   - **e) Lietuvos geografija.**

Jei kuriose dėstoma, tai kurie iš tų dalykų, po kiek valandų per savaitę, ar tik šeštadieniais, ar kitomis savaitės dienomis po pagrindinių pamokų, ar tos pamokos yra įtrauktos į pagrindinį pamokų tvarkaraštį? Kas dėsto?

7. **Kiek mokinių kurioje mokykloje ir kurias iš tų pamokų lanko? Ar tos pamokos skirtos tik tos pačios mokyklos mokiniams, ar ir kitas mokyklas lankantiems? Ar jos taikomos tik pradinių ar ir aukštsniųjų mokyklų mokiniams?**

8. **Tose lietuvių laikomose mokyklose, kuriose dabar lietuviškų pamokų nėra, kiek mokinių tas pamokas lankytų, jeigu jos ten būtų įvestos?**

9. **Kada tokios pamokos įvestos, ten, kur jos jau yra? Kieno rūpesčiu tatai padaryta? Ar buvo tam kliūčių? Jei buvo, tai kokokių ir kuriuo būdu jos nugalėtos?**

10. **Kur dar nėra lietuviškose mokyklose tokių pamokų — dėl kokios priežasties nėra, ar kas rūpinasi, kad būtų? Ar sutinkama kliūčių, bei kokių?**

11. **Kur tokios pamokos jau yra — ar jos vyksta patenkinamai? Jei ne — dėl kokių aplinkybių?**

12. **Kiek maždaug vaikų iš susipratusių lietuvių šeimų leidžiama jūsų mieste į nelietuvių laikomas mokyklas (valdines arba privatines)?**

13. **Ar yra galimybės tose kitose mokyklose turėti lietuvių vaikams reikalingų pamokų? Jei taip, tai kokiomis maždaug sąlygomis?**

14. **Ar nelietuvių laikomose mokyklose sutinkama kokių pastangų mokinius nutautinti? Ar mokiniai nesusidaria su panieka ar smerkimu iš mokytojų ar mokinių pusės, jei jie pasisako esą lietuviai?**

15. **Ar būtų prasminga stengtis įsteigti jūsų mieste lietuvių mokyklą, suderintą su visais valdžios reikalavimais mokykloms, bet vedamą lietuvių dvasioje? Jei taip — kokios būtų galimybės tokiai mokyklai steigti?**

Į ŠIUOS KLAUSIMUS ATSAKYTI YRA KVIEČIAMI VISI, KURIE EUS JUOS PASKAITĘ

Atmeskite tą mintį, kad "kas nors ir be manęs atsakys". Ramia sąžine neatsakyti galima tik tada, jei patys savo akimis įsitikinsite, jog iš jūsų miesto jau yra siunčiamas išsamus atsakymas ir tikrai nebeturėtumėt kuo tą atsakymą papildyti. Nesirūpinkite, kad iš to paties miesto gali būti daug atsakymų: kuo daugiau atsakymų, tuo daugiau bus žinių ir bus galima sudaryti pilnesnį vaizdą. Viename atsakyme gali būti ir klaidų, o sulyginus daugelį, bus matyti, ką reikia patikrinti, ir tuo būdu klaidos galės būti atitaisytos.

ATSAKYMUS PRAŠOME RAŠYTI TOKIA EILE, KAIP RANDATE ČIA SURAŠYTUS KLAUSIMUS.

Nėra reikalo atsakymuose pakartoti klausimą: užtenka pažymėti tik klausimo numerį ir tuojau rašyti atsakymą.

ATSAKYKITE TIK TIEK, KIEK ŽINOTE

Jeigu į kurį klausimą negalite pilnai, tiksliai atsakyti, tai atsakyte nors tiek, kiek žinote. Jei į kurį klausimą nieko negalite atsakyti — praleiskite jį visai atsakyme nepaminėtą.

ATSAKYME PRAŠOMA ĮRAŠYTI IR PILNĄ SAVO ADRESĄ

Atsakymo pradžioje prašoma stambesnėmis raidėmis pažymėti, iš kokio miesto tas atsakymas yra: tai palengvins atsakymų sugrupavimą. Pabaigoje prašoma pažymėti ir savo tikslų adresą. Tai yra reikalinga tam, kad būtų galima žinių davėją ko papildomai paklausti, ypač tokiais atvejais, jei paskiruose atsakymuose pasirodytų nevienodumų ar prieštaravimų. Tai padės surinkti teisingesnių ir rūpestingiau patikrintų žinių.

PRIDĖKITE IR SAVO SUMANYMŲ BEI INFORMACIJŲ, JEI TATAI NETELPA ATSAKYMUOSE.

Visi tie atsakymai ir sumanymai bus redakcijos tam pakviestų asmenų peržiūrėti, žinios sutvarkytos ir gautas lietuviškų mokyklų bei mokymo padėties vaizdas bus viešai paskeltas. Tai, tikimės, sudarys rimtą pagrindą svarstymui ir sprendimui, ką lietuviams Amerikoje šioje srityje reikia daryti. Todėl ir kviečiame visus lietuvius nuoširdžiai ir veikliai dalyvauti šio klausimo svarstymo bei sprendimo parengime. Atsakyti kviečiame kaip galima greičiau. Stenkimės, kad iš visur atsakymai susirinktų iki šių metų gegužės mėnesio pabaigos.

ATSAKYMAMS adresas: DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

Naujas žodynas

V. Pėteraičio

"Mažasis lietuviškai - angliškas žodynas"

Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Kaina $2.00.

Tremtinis kunigas savųjų pastoracijoj

DR. M. SEREIKONIS

Viename katalikų akcijos susirinkime Chicagoje buvo iškeltas tremtinių kunigų įjungimo klausimas į pastoracinį darbą prie vietinių lietuvių parapijų.

Deja, šis klausimas buvo vieno žymaus veikėjo likviduotas kaip, esą, ne vietoje ir ne laiku iškeltas... Vėliau teko patirti, kad net vietiniai senieji veikėjai stebėjosi to aktualaus klausimo likvidavimu. Atrodytų, lyg dar būtų neatėjęs laikas, ar lyg su lietuviškąja pastoracija viskas tvarkoj...

Deja, nėra tvarkoj ir laikas panaudoti tremtinius kunigus lietuviškajai pastoracijai yra visiškai pribrendęs, ypač mokyklose ir parapijose, kur yra daugiau tremtinių

Aišku, gali būti atsakyta, kad ir dabar lietuvių parapijos aptarnaujamos lietuvių kunigų.

Iš principo (ir paviršutiniškai žiūrint) — taip. Niekas to principo ir nenori keisti. Lai dabartiniai klebonai tebetvarko parapijas, tik lai šalia čia gimusių asistentų, kurių vieniems trūksta uolumo, kitiems keblu su lietuvių kalba, lai būna ir tremtiniai kunigai. **Ir tai ne iš pasigailėjimo ar malonės,** kaip kad šiandien yra su vienu antru, prisiglaudusiu modernioje klebonijoje. bet pilno asistento — vikaro teisėmis. Su teise vaikus mokyti tikybos, katekizacijos, su teise dalyvauti, t. y., veikti organizacijose, posėdžiauti, organizuoti ir tt.

Naudojantis tik malone, to negalima atlikti. Tai viena. O antra — juk yra aišku, kad pastoracija turi gan daug skirtingų niuansų. Tas tremtiniui kunigui duoda visišką teisę ir net uždeda pareigą dirbti pastoracinį darbą tarp savųjų, ir taip pat kiekvienam lietuviui tremtiniui katalikui duoda teisę (ir pareigą irgi!) to **reikalauti.**

Neturiu noro kritikuoti vietinių pastoracijos metodų, bet laikau reikalinga paminėti faktą, kad mus Lietuvoje labai stebindavo iš Amerikos lietuvių siunčiama čia prabangiai išleista antireliginė spauda lietuvių kalba. Ar kartais neprisidėjo prie tokios spaudos tarpimo ir vartojamieji pastoracijos metodai?

Turiu pamato pasakyti, kad atvykusį lietuvį tremtinį kaikurie vietinės pastoracijos niuansai tikrai stumia nuo bažnyčios. Pavyzdžiui, einant velykinės išpažinties, pirma , pareikalauja sumokėti parapijos mokesčius, ir tik tada gali ateiti išpažinties. Mums toks dalykas yra perdaug svetimas.

Arba, jei klausykloje, jieškančiam paguodos mirus vienam sūnui ir tik vienam belikus, toks atsakymas: — ir tas turėtų mirti, jei per aštuonerius santuokos metus tik dvejeo vaikų susilaukei!...Ar tai nėra negrįžtamas ir nedovanotinas nuo Bažnyčios atstūmimas?

Iš istorijos gerai žinome, kad tautybė ir religija labai glaudžiai rišasi ir daugeliu atvejų viena kitą papildo. Todėl tiek tremtinių katalikų šiandieninė tyla, tiek kunigų rankų nuleidimas pastoracijos ir mokyklų reikale visiškai nepateisinami.

Iš tremtinių kunigų yra laukiama organizuoto, tvirto pasisakymo, kad jie yra atvykę su savo tautiečiais ir visų pirma privalo tikamai rūpintis savųjų pastoracija ir begestančios lietuvybės ugnelės gaivinimu. Aišku, šitoks tremtinių kunigų pasisakymas, galbūt, pareikalautų aukų... Bet tai ne pamatas nusigąsti. Juk arkivyskupas Stefanic ir šiandien tebėra kalėjime tik už tai, kad neišsižada skelbti tikėjimą **savo tautai.** Taigi...

Galop, turint prieš akis, kad tremtinių ir šiaip jau lietuvių vaikai grįžta iš lietuvių parapinių mokyklų išmokyti poterių nebe lietuvių kalba, kada jie iš ten parsineša nebe lietuviškas maldaknygės, ir tt., ir tt., — tai ar šių ir kitų faktų akivaizdoje yra logiška, ir bus galima pasiteisinti prieš kenčiančią, bet juk prisikelsiančią gi Lietuvą, jei tremtinis kunigas įsijungia ar esti įsakymu įjungiamas į pastoraciją tokioje parapijoje, kur nėra nei vieno lietuvio?

Reikia tik stebėtis, kad iki šiol tas klausimas dar nėra sutvarkytas! Nesinori gera valia tikėti, kad katalikiškos akcijos vadai nesuprastų tremtinio kunigo didelės reikšmės tiek tautiškumo, tiek religijos reikale, jei jis būtų lietuviškoje parapijoje.

Esant tremtyje ir mūsų vyskupams, girdint nebepirmą kartą įvairiomis progomis skelbiant apie Vatikano palankumą mūsų tautai — ar nėra atėjęs laikas mūsų vyskupams bei tautos atstovams čionykštę kunigų tremtinių padėtį ir jų veiklos belaukiančią dirvą išaiškinti Vatikanui?

Žinoma, vieni pasakys priešingai, kiti baiminsis, kad tuo bus tik "daug košės privirta" ir pan.

Skaudu ir keista, kai šiandien tokiu nepaprastai aiškiu reikalu reikia įtikinėti tuos, kurie patys turėeų mus taip įtikinėti. Argi ne skaudu, kada praktikuoją tikintieji turi grumtis su bažnyčia, kad ji nepanaikintu iš praktiškojo gyvenimo tėvynės meilės, kuri juk yra ir dorybė ir Dievo Įsakymas? Argi nebūtų logiška, kad pati bažnyčia jąja kaip tik rūpintųsi ir siekti jos ne tik vegetavimo, bet ir klestėjimo?

Juk, kai prieš apie 60 metų Amerikon atvyko pirmieji lietuviai kunigai, tai jie stvėrėsi čia organizuoti lietuviškas parapijas, mokyklas. Šiandien tas garbingas faktas Lietuvos istorijoje atžymėtas. O dabar, atvykus tremtiniams — ar ne tas turėtų būti daroma dabar atvykusių kunigų, kaip ir jau esamųjų bažnyčių, naujuosius ne tik įsileidžiant, bet tiesiog šaukiantis į pagalbą? !

Tiesa, tremtiniai tuč tuojau pradėjo tuo sielotis, ypač vaikų mokymo reikalu, įvedimu lituanistikos dalykų į parapines mokyklas. Tuo opiu reikalu besisielojančius ir beplanuojančius tremtinius jau pernai Draugas Nr. 269 nuramino pranešimu iš Pittsburge įvykusio katalikų kongreso: "... Tat nutarta su pažangesniu lietuvių kalbos, literatūros ir istorijos dėstymu įeiti į normalias penkių dienų pamokas, skiriant tam specialų tremtinį mokytoją, o šeštadienius palikti vaikų valiai; jei bent jie patys norėtų susirinkti padainuoti, tautinių šokių pasimokyti, vakarėliams pasirengti ir pan."

Kadangi pagal tėvų pageidavimus ir tikyba turėtų būti dėstoma lietuviškai, tai daugelis Chicagos mokyklų šį klausimą išsprendė vidurio keliu: pakvietė į mokyklą tremtinį kunigą, kuris, kasdien ateidamas į mokyklą, dėsto tremtinukams ir lietuvių kalbą ir tikybą.

Nutarimai ir pastangos girtinos. Bet apgailėtina, kad jie iki šios dienos neišeina iš propagandos ribų. Tuo galime įsitikinti, pvz., sužinoję, kad iš 12-kos Chicagos lietuviškųjų mokyklų tik 3-4 rasime su lituanistikos dalykais ir jų dėstytojais tremtiniais. Tarp neįsileidusiųjų lituanistikos dalykų parapijų yra ir toji, kuri gausiausiai apgyventa tremtinių, kurioje apie 70-90 tremtinių vaikų turi tenkintis tik "šeštadienine" lituanistika.

Keista, bet, deja, tiesa, kad katalikų kongresas nutarė, o katalikų vedamos parapinės mokyklos nutarimo nepriima. O kai laikraščiai dėl to išsitaria, tai "drauginė" spauda reiškia pretenzijas turinti teisės tarti "Roma locuta, causa finita" mokyklų reikalu.

Tiesa, neginčijama, kad katalikų srovė tas mokyklas organizavo, bet lygiai negalima užgičyti ir to, kad **šiandien niekas kitas lituanistikos dalyku įvedimui nesipriešina, kaip tik lietuvių bažnytinė sfera.**

Lai katalikiškoji srovė žino ir ant sąžinės turi, kad mūsų pirmieji ateiviai tiek parapijas, tiek mokyklas steigė ne tam, kad po

(Perkelta į 6-tą pusl.)

NEPAGRĮSTAS IR PAVOJINGAS BALSAS

V. MYKOLAIČIO AIŠKINIMAI NAUJIENOSE

Rašo Dr. Br. Nemickas

(Tęsinys iš pereito numerio)

KUR KLAUSIMO ESMĖ?

Tarp ko kita Mykolaitis teigia: "Ar mes priimsime šio klausimo išvadas, kaip tiesą — tokias, kokias mums siūlo p. Nemickas, ar tokias, kaip jos atrodo konstitucijos straipsnių šviesoje (per Mykolaičio spalvotus akinius. Br. N.), Lietuvos laisvinimo bylai nei padėsime, nei pakenksime... Nejaugi mūsų tautos laisvinimo byla ir jos eiga dalimi priklauso nuo to, kaip reikia aiškinti ir suprasti 71 ir 72 str. tos 1938 m. konstitucijos?"

Mykolaitis čia neskiria tezės nuo motyvų. Krėvė mėgino viešai skleisti prosovietinę tezę, kad jo vadovautoji sovietų okupacinio režimo ekspozitūra buvusi legali Lietuvos vyriausybė. Toji tezė, kaip nepagrįsta, buvo paneigta, remiantis materinės ir forminės teisės pagrindais. Nagrinėjant Krėvės "vyriausybės" sudarymo forminius pagrindus, kilo reikalas palyginti ir minėtus konstitucijos straipsnius, panaudojant juos, kaip motyvus (forminius įrodymus), neteisingai, nepagrįstai ir Lietuvos bylai žalingai, tačiau Krėvės skelbiamai ir Mykolaičio įrodinėjamai tezei paneigti.

Vadinasi, ginčo esmę sudaro ne tai, Mykolaičio žodžiais tariant, "kaip reikia aiškinti ir suprasti 71 ir 72 str. tos 1938 m. konstitucijos", bet visai kitas klausimas: **ar Krėvės vadovautoji "vyriausybė" buvo konstitucinė Lietuvos vyriausybė, ar ne?.**

Šitaip klausimą statant, atrodo, jau nebegali būti Lietuvos bylai visvien, ar į jį bus atsakyta vienaip ar kitaip, nes **teise** grindžiamasis atsakymas turės vienokias, o **prosovietine sofistiška frazeologija — kitokias išvadas ir pasekmes.**

TOS IŠVADOS SIEKTŲ GANA TOLI...

Pripažinęs sovietų okupacinės valdžios agentūrą "konstitucine Lietuvos vyriausybe", Mykolaitis, jo paties žodžiais tariant, "ta pačia galvosena, nesivaržydamas", galėjo eiti ir toliau. Krėvės "konstitucinė vyriausybė", kaip gerai žinoma, paruošė forminius pagrindus Lietuvai įjungti į Sovietų Sąjungą. Be kitų mažesnės reikšmės Lietuvos valstybės likvidacijos aktų, apie kuriuos aš šiuokart nebekalbėsiu, ji paruošė ir išleido "liaudies seimui" rinkti įstatymą. Toji pat Krėvės "vyriausybė" nutarė ir pasiūlė susirinkusiam "seimui" priimti gėdingiausias rezoliucijas:

1) paskelbti Lietuvą sovietine respublika,

2) prašyti priimti ją į Sovietų Sąjungą.

Šituos "vyriausybės" nutarimus "seimas", kaip įprasta sovietinėj sistemoj, be diskusijų priėmė vienbalsiai, išrinkdamas specialią delegaciją antrajai rezoliucijai praktiškai įvykdyti — prašyti Maskvą, kad Lietuvą priimtų į Sovietų Sąjungą.

Tie "didieji" Krėvės "konstitucinės vyriausybės" darbai, atlikti Lietuvos laidotuvių išvakarėse, Mykolaičio žodžiais tariant, taip pat buvo vykdomi, turint "konstitucinį pagrindą" ir elgiantis, turbūt, "teisėtai ir savo galios ribose".

"Ta pačia galvosena, nesivaržydamas" p. Mykolaitis turėtų pripažinti ir šiuos "didžiuosius" darbus legaliais konstituciniais aktais, nes tai yra logiška išvada iš jo ankstyvesnio įrodinėjimo, teigiančio, kad Krėvės "vyriausybė" buvo konstitucinė.

BET GI...

Mykolaičio galvosena niekas, išskyrus Maskvą, nesivadovauja, nes toji galvosena remiama ne teise (neturi nei materinės, nei forminės teisės pagrindų), o tik prosovietine sofistiška frazeologija.

Nei lietuvių tauta, nei demokratinis pasaulis Krėvės "kostitucinės vyriausybės" ir jos veiksmų, sukirptų tik neva maždaug pagal forminius Lietuvos konstitucijos reikalavimus (visai nepaisant materinių), bet pasiūtų pagal faktinį Maskvos kurpalį, nepripažino.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, vesdamas Lietuvos laisvinimo bylą, savo notose visai teisingai ir pagrįstai pabrėžia, kad Krėvės "vyriausybė" nebuvo konstitucinė ir todėl jos, kaip svetimos okupacinės valdžios ekspozitūros, aktai nesukuria Lieuvai jokių prievolių ir įsipareigojimų.

Lietuvos valstybės pasiuntiniai, kurie formaliai Krėvės "vyriausybės" iniciatyva buvo atšaukti, tuoj visi įteikė protesto notas toms vyriausybėms, prie kurių jie akredituoti, aiškiai išdėstydami ir pabrėždami, kad jie nepripažįsta okupanto smurtu ir klasta Lietuvai primestos Lietuvai valdžios ir josios aktų, ir prašydami tų valstybių vyriausybes nepripažinti Maskvos okupacijos bei okupanto Lietuvoje sudarytos valdžios.

Šia teze, paremta teise ir teisingumu, mūsų pasiuntiniai grindė ir dabar tebegrindžia savo diplomatinę veiklą, siekiančią Lietuvos išsilaisvinimo.

Didžiosios demokratinės valstybės, remdamosis greičiausia daugiau materinės teisės pagrindais, į kuriuos Mykolaitis nesiteikė nei savo dėmesio atkreipti,nepripažino nei Lietuvos okupacijos, nei Krėvės "konstitucinės vyriausybės" aktų, atšaukiančių Lietuvos valstybės pasiuntinius, kurie ligi šiol sėkmingai atstovauja Lietuvai ir gina jos reikalus užsieniuose.

Tuo būdu Lietuva, netekusi kaikurių pagrindinių valstybės elementų, visdėlto **pasiliko tarptautinės teisės subjektas** (nors ir nebe pirmojo laipsnio), galis dalyvauti tarptautinėje bendruomenėje ir per savo valstybinius organus ginti lietuvių tautos bei Lietuvos valstybės interesus

Tatai įvyko tik dėl to, kad nebuvo pripažinta nei Lietuvos okupacija, nei Krėvės "konstitucinės vyriasybės" aktai, kaip nesaistą Lietuvos tarptautinėmis prievolėmis ir įsipareigojimais.

KAS GI TĄ KLAUSIMĄ PAKIŠO DISKUSIJOMS?

Mykolaitis, turbūt, siekdamas pigaus įtikinimo Naujienų skaitytojams, skiria man tokį pamokymą: "Kam tas klausimas bus reikalingas ir svarbus, suras jį ir be p. Nemicko ar kito pagalbos".

Šią nepagrįstą ir mano nepelnytą frazę grąžinu pačiam jos autoriui, praplėsdamas ją ta prasme, kad visų pirma prof. Krėvei nevertėjo imtis skleisti kalbamosios tezės, o jeigu jau būtinai panoro tą klausimą viešai nagrinėti, tai, kaip visada bent pretenzijų turėjęs į politiką, neprivalėjo taip greit užmiršti realių politikos faktų, kurių kūryboje jis pats dalyvavo; o p. Mykolaičiui, pretenduojančiam į Lietuvos pavergimo prologinio laikotarpio "teisinius" pagrindėjus, pravartu prisiminti ir pagrindinius teisės dėsnius.

Krėviškas — mykolaitiškas Lietuvos pavergimo prosovietinės tezės "t e i s i n i s" pagrindimas ir jo viešas propagavimas, nepagrįstai padarant jį ginčo objektu ir teisinių svarstymų problema, be abejo negali būti Lietuvos bylai naudingas.

Koncertas, kuris visus patenkins

JULIUS KAZĖNAS

ir jo vedamas vyrų oktetas dainuos Clevelando lietuvių salėj, balandžio 22 dieną, 6:00 val. vak.

Dalyvauja Clevelando lietuvių radijo valandos pranešėjas rašytojas Balys AUGINAS ir Chicagos Margučio radijo pranešėjas Vl. VIJEIKIS

Solistui ir oktetui akompanuoja pianistė Regina BRAZAITIENĖ

Tai bus pirmas solisto Juliaus Kazėno ir jo vedamo okteto koncertas Clevelande. Koncerto programa jau savaime bus įvairi, o be to ji bus paįvairinta ir nedainuojamais dalykais. Visų pirma reikia pažymėti, kad programoje dalyvaus — — — —

Balys Auginas

clevelandiečiams žinomas, kaip lietuviškosios radijo programos pranešėjas, bet dar nevisiems pažįstamas, kaip rašytojas — poetas. Jis padeklamuos keletą savo eilėraščių. Tuo tarpu dar nežinome, ar tai bus tik lyrika, ar bus ir satyros, — ši mūza B. Auginui irgi nesvetima...

Solo ir okteto dainoms pianu pritars clevelande jau labai gerai pažįstama, nes jau per daugelį metų sėkmingai Clevelando lietuvių rengiamuose koncertuose dalyvavusi pianistė — — —

Regina Brazaitienė

tikra pavyzdinga čia gimusios lietuvių amerikiečių kartos atstovė.

Kaip matome, visi ligšiol paminėti šio koncerto programos dalyviai yra nuolatiniai Clevelando gyventojai. Bet tiems, kurie laikosi nusistatymo, kad "savo krašto pranašas — ne pranašas", irgi yra ko šiuo koncertu susidomėti, nes jame dalyvaus ir iš CHICAGOS pakviestas, trumpu "O. K." programoj dalyvauti sutikęs, ne tik pats atvykti, bet ir būrį svečių su savim atsitempti pažadėjęs... dailininkas (tik ne dainininkas!), dekoratorius, iliustratorius, karikatūristas, humoristas, žurnalistas ir tt., ir tt.. ir Chicagos MARGUČIO radijo pranešėjas, Chicagos lietuvių kasvakarinis linksmintojas ir graudentojas — — — — — —

Vladas Vijeikis

Ne veltui čia yra sakoma, kad tai bus koncertas, kuris visus patenkins, nes jame yra žadama daug įvairumo — arijų, lyrikos, lengvesnių dainų ir šviežio humoro.

Šis koncertas bus įdomus "ir senimui ir jaunimui", todėl vyresniesiems labai patariame paraginti apsilankyti į šį koncertą ir jaunuosius — tegu pabando, įsitikins, kad nebus nuobodu!

Kaip paprastai, po koncerto bus šokiai — prie mėgiamiausio SONNY MICHAEL'S orkestro muzikos — su įvairiomis pramogomis, kuriomis jau iš anksto rūpinasi tam paskirta komisija. Žemutinėse salės patalpose bus proga susieiti, pasivaišinti — kad būtų kuo, tuo rūpinasi kita kompetentinga komisija.

Šį vakarą rengia Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Clevelando skyrius, siekdamas ne tik suteikti Clevelando lietuvių visuomenei malonumo bei gražios progos pasižmonėti, bet ir supažindinti ją su mūsų turimomis meno pajėgomis, kurių dar neturėjome progos ligi šiol pažinti, nors ir turime jas savo tarpe.

O dabar — štai tie, kurie koncerte turės, be abejo "paskutinį žodį". Tai yra — — — — —

OKTETAS: pirmoj eilėj — V. Raulinaitis, A. Kavaliūnas, P. Stempužis, L. Sagys; antroj eilėj — L. Kazėnas, K. Marcinkevičius, A. Kazakevičius ir A. Liutkus.

TREMTINIS KUNIGAS SAVUJŲ PASTORACIJOJ

(Atkelta iš 5-to pusl.)

20-30 metų jųjų vadovai, "praganę" lietuvių kalbą, galėtų uždrausti ją beatgaivinti, tęsti; arba, kad nebūtų priimami naujai atvykę kunigai lietuviškumui palaikyti bei gaivinti. Lai žino, kad nei tautininkai, nei socialdemokratai lietuviškumo dvasios slopinimui Amerikoje nevartojo nei smurto, nei agitacijų ir pan., kas jau ne kartą yra atsitikę katalikiškoj srovėj.

Jau treji metai, kaip pradėjo Chicagoj atsirasti tremtinių, o iki šios dienos lituanistikos klausimas neišsprendžiamas. Bažnyčios ir mokyklos rastos su daugiau ar mažiau regimu nusistatymu — taikytis prie gyvenamų aplinkybių, prie aplinkybių, kurios veda į savos kalbos užmiršimą ir visišką nutautėjimą. Vadinasi, jaunoji ir priaugančioji tremtinių karta norom nenorom minėtų institucijų yra tempiama ant naujojo, taip vadinamo "prisitaikymo" kurpalio, taip pragaištingo lietuvybei

Tad visuomenės veikėjų ir ypač laikraštininkų šventa pareiga yra pakartotinai aiškinti ir atskleisti visuomenei: kokia gi ateitis laukia mūsų priaugančios kartos, kada mokyklose lituanistika varžoma, neapkenčiama, kada lietuviškos parapijos nepriima tremtinių kunigų?

Tiesa, turime visą faktų ir reiškinių, kurie rodo gražų lietuvybės laikymąsi, ypač turint prieš akis lietuviškos idėjos pionierius, kaip Albavičių, Grigaitį, Linkų, Olį, Paškauską, Šimutį, Urbą, ir tt., ir tt. Bet jėgos senka. Žinotina, kad ne vienas iš paminėtų pionierių, kalbėdamas apie kaikuriuos lietuviškos idėjos klausimus, ypač ateities, net apsiašaroja dėl priaugančiųjų nenuoširdumo ir priešingumo, o juk tie kandidatuoja jų pareigoms!

Yra atėjęs laikas realiai pagalvoti, kas atsitiks su lietuvybės idėja, ypač su jos platinimu, palaikymu ten, kur viso to spiritus movens yra klebonas, ir kai tas klebonas pasitrauks? Pvz., kas atsitiktų, jei vieną dieną iš Cicero išeitų didis lietuvybės pionierius kun. Albavičius? Kas atsitiktų su Marquette Parku, jei iš ten išeitų kun. Paškauskas? Ar nereikėtų su vysk. Baranausku pasakyti. Sudiev, Lietuva! Man linksma buvo...?? Kas laukia lietuvybės toje parapijoje, kurios vadas lietuvybei jei ir ne priešingas, tai ir ne šiltas, o tik šaltas?

AR JŪS JAU MATĖTE

1951 NASH

Amerikos taupiausį didelį automobilį?

NASH RUMBLER 1951 metų degalo taupumo varžybose pasiekė dar neregėtą rekordą:

31.05 mylių su galionu

Kiekviena Nash Airflyte rūšis — Statesman, Ambassador, ir Rambler — buvo trofėjų laimėtojas savo klasėje... tai yra neatremiamas įrodymas, kad NASH yra jūsų geriausias laimikos daugeliui ateinančių metų!

NASH automobilių kainos yra nuo $1,759.50

FORD & PAE NASH, Inc.

"THE HOUSE THAT SERVICE BUILT"

6818 Superior Ave. **EN 1-4505**

Clevelande IR APYLINKĖSE

APSIRŪPINKITE KITAM SEKMADIENIUI

Koncertui, apie kurį plačiau rašoma gretimame puslapyje, bilietai parduodami Dirvoje. Jų turi ir rengėjų atstovai. Jei bus likę iki kito sekmadienio , tai dar bus galima gauti ir kasoje prie įėjimo į lietuvių salę. Koncertas bus kitą sekmadienį, balandžio 22 d., 6:00 val. vak. Po koncerto šokiai ir tt.

Bilietų kainos dvejopos. Po $1.50 numeruotose vietose, pirmose penkiose eilėse. Visi kiti, nenumeruoti (irgi sėdimoms vietoms) po $1.00.

DIDŽIAUSIAS ČIURLIONIEČIŲ KONCERTAS

Pats didžiausias, nors mažiausiai garsintas čiurlionieičių koncertas, turbūt, buvo pereitą sekmadienį. Tai jų pusvalandžio pasirodymas Clevelando WJW radijo programoje.

Kadangi radijo stotys savo klausytojus skačiuoja ne tūkstančiais, o šimtais tūkstančių ir net milionais, kadangi "Gerųjų kaimynų" pusvalandis iš viso yra viena iš labiausiai klausomų radijo programos dalių, tai tikrai galima spėti, kad čia vienu kartu čiurlioniečius išgirdo didesnis klausytojų skaičius, negu juos yra girdėję per visus ligšiolinius 300 su viršum koncertų. Šis koncertas savo turiniu buvo nedidelis, bet gerai parinktas ir galima tikėti, kad klausytojai, kartą "užkliuvę", nepabėgo ko kita jieškoti, kadangi, šiaip ar taip, tai turėjo būti naujiena.

Labai puikiai savo vaidmenį atliko pranešėja Ambrazevičiūtė — Ambrose. Ir jos aiški tarena, turinį atitinkanti intonacija, o taip pat ir pranešimų turinys tikrai galėjo klausytojams pasakyti apie lietuvius daugiau, negu ilgiausios paskaitos. Dainos, neskaitant vieno kito techniknikinio neapsižiūrėjimo (pav., lopšinėje bosai oktavistai turėjo būti kiek priartinti prie mikrofono, nes buvo vos vos įklausomi) skambėjo labai gerai, tiesiog patraukliai. Tad šis koncertas gali būti skaitomas tarp pačiu didžiausių čiurlioniečių nuopelnų.

SEKMADIENĮ, BALANDŽIO 15 DIENĄ, 6:00 VAL. VAK.

lietuvių salėje SLA 136-ta kuopa rengia šokių vakarą su įvairia programa, bufetu ir tt.

LOJALUMO PARADAS BALANDŽIO 27 D.

Antrasis metinis Lojalumo Paradas Clevelande rengiamas balandžio 27 d., penktadienį, 8:30 val. vak. Jį rengia užjūrinių karų veteranai ir prisidėti kviečiamos visos Clevelande veikiančios organizacijos. Ypač kviečiamos dalyvauti atskirų tautybių organizacijos, kadangi Clevelandas garsėja, kaip būdingiausias kosmopolitinis miestas, pasižymėjęs savo gyventojų tautiniu margumu. Platesnių informacijų apie šį paradą galima gauti pas parado rengimo komiteto sekretorių Chester J. Koch, City Hall, 44 kamb., tel. MAin 1-4600

CLEVELANDO VOKIEČIŲ DIENRAŠTIS APIE KASKAS IR NAURAGIO KONCERTĄ

Didelį straipsnį apie Kult. Fondo surengtą koncertą įdėjo Clevelando vokiečių dienraštis Waechter und Anzeiger. Straipsnio autorius Hermann Wolf labai augštai vertina dainininkus, lygiai ir pianistą akompaniatorių A. Kučiūną. Labai plačiai išskaičiuojami A. Kaskas dainavimo privalumai, o Nauragis palyginamas su 1908 — 16 metais buvusiu vienu iš žymiausių vagneristų — Hans Bahling.

Autorius labai gražiai atsiliepia ir apie publikos laikyseną. Jam, matyt, ypatingai darė įspūdžia tas, kad prieš kancerto pradžią buvo matoma susitinkant ir sveikinantis ilgesnį laiką nesimačiusias, bet gerai savo tarpe pažįstamas šeimas. Autorius pasijuto, lyg visa publika koncerte būtu viena didelė šeima. Jis pabrėžia, lietuviai savo tarpe sveikinasi su tyliu orumu, netriukšmingai, ir tai jam priminę įtikinanti lietuviu vaišingumą, kurį tekę patirti kadaise keliaujant "per tą puikų kraštą".

IŠNUOMOJAMI

2 kambariai su baldais vienam ar dviems. Galima naudotis ir virtuve drauge su kitais. Vienam $5.00 už savaitę, dviems $7.00 už savaitę.
1375 East 82 St.

Clevelando lietuviai suaukojo $2,033

(Tęsinys iš pereito numerio)

Po $3: E. Skujeniekas, Lukis, P. Vilkas, A. Paškonis, S. Barzdeka, K. Žygas, Valiauskienė, J. Baranauskas, V. Jokūbaitis, Z. Dučmonas, V. Matulionis, Valienė, V. Ričkevičius, M. Veclauskas, A. Klonas, Žilionis.

Po $2: J. J. Sasevičiai, O. Jokūbaitienė, B. Bartkūnas, J. Jarašiūnas, A. N.N., G. Braziulytė, A. Svietkauskas, Mockuvienė, B. Snarskis, A. Buknis, A. Zdanis, A. Navickienė, Stiknionis, J. Linkevičius, J. Žygas, K. Atkočaitis. Nagrockienė, P. Tamulionis, J. Unguraitis, Av. Šikšnytė. J. Urbšaitis, J. Liaubsinas, J. Aponaitis, M. Rudaitytė, S. Graičienė, M. Motiejūnas, J. Gražulis, E. Jarašūnas, K. Titas, V. Matulionis, K. Stungys, Ramanauskas, Ivanauskas, Stankevičius, Jovaišienė, Mekešius, Bendoraitis, Petkus, Vidraitė, P. Jarašūnas, Jakštienė, N.N., Žižniauskienė, A. Bajoraitytė, V. Karuža, J. Šarkauskas, A. Niaurutė.

Ir kiti paaukojo smulkesnėmis sumomis. Iš viso surinkta aukų $2,182.55. Išlaidų buvo $ 148.70. Gryno pelno liko $2,033. 85.

Ta pačia proga tenka padėkoti visiems aukotojams ir rinkėjams, ypač Alfonsui Kubiliui kuris prieš šventę surinko $ 106.00 iš savo drauge dirbančių draugų, ir skautininkui Kizlaičiui, kuris irgi surinko $56.00 is skautų.

ALT Komisija

PADĖKA

Lietuvių Kultūros Fondo valdyba širdingai dėkoja visiems, prisidėjusiems prie Onas Kaskas ir Ipolito Nauragio koncerto organizavimo, tvarkymo bei vaišių paruošimo pasilinksminimo metu.

L. K. F. VALDYBA

Vytauto A. Braziulio

AŠ LAIKIAU PAMALDAS UŽ STALINĄ

Įdomus stačiatikių dvisiškio pasipasakojimas. 60 puslapių Galima užsisakyti Dirvoje, siun knygelė. Kaina — 50 cent čiant 50c pašto ženklais, arba $1.00 už dvi

DVIEJŲ ŠEIMŲ NAMAS

butuose po 6 kambarius ir po maudynę kiekviename. 1 kamb. 3-me augšte. Skyrium rūsys. Šildymas anglimis. Kietmedžio grindys. 2 garažai. Sklypas — 40x120 pėdų. Namas gerai išlaikytas. Parduoda savininkas.
Vienas butas neužimtas.
547 East 101 St.
$12,500. LI 1-4698

RKO Keith's 105th

Balandžio 12 — 14 "Lucky Nick Cain" su George Raft.
Balandžio 15 — 17 Virginia City ir Dodge City.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rakandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkainavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.
P. J. KERŠIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

NO BETTER TERMS ANYWHERE

LOANS TO REPAIR, MAINTAIN, MODERNIZE YOUR HOME OR BUSINESS PROPERTY

The Cleveland Trust Company
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

Turėkit DAUGIAU iš gyvenimo
vartodami DAUGIAU karšto vandens . . .
Įsigykit modernų GASO vandens šildytuvą

Skalbimo dienos lengvesnės **moderniai** šildant vandenį! Dabartiniai GASO vandens šildytuvai duoda daugybę karšto vandens, reikalingo automatinei skalbimo mašinai. Ir vartojant naują vandenį kiekvienam pakrovimui skalbiniai išeina švaresni, irgi.

Maudykis BET KADA . . . nes daug karšto vandens!
Vanduo karštas, kur jūs bebūtumėt! Maudytis gali kiekvienas šeimos narys — **jokio laukimo!** Net skalbimo dieną užtenka vandens voniai . . . galvai . . . barzdai . . . butui valyti . .

INDUS plauk . . . moderniu būdu!
Pasilsėk bedirbant automatiniam indų plovėjui. Indai žvilgės — jūsų modernus GASO vandens šildytuvos patieks tikrai pakankamai **karšto** vandens.

Įsivaizduok . . . triskart pigiau! triskart greičiau!
Modernus GASO vandens šildytuvas duoda daugybę karšto vandens visiems moderniems įtaisams . . . nes šių dienų GASO vandens šildytuvai yra **triskart greitesni,** negu kito daugiausiai po šio vartojamojo tipo šildytuvai.

O užsiminkim apie taupumą! Nėra brangių įrengimo išlaidų . . . praktiškai jokių palaikymo išlaidų . . . kuro sąskaitos **triskart mažesnės,** kaip bet kokio kito tipo automatinio šildytuvo.

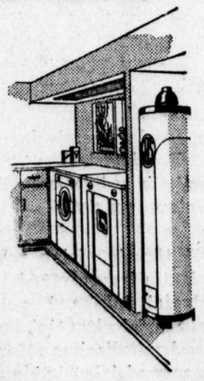

Tai jums . . . šių dienų moderniausias vandens šildytuvas
Automatins, Apačioj šildomas, Izoliuotas
vandens šildytuvas!

The East Ohio Gas Company

Mūsų specialybė
virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS
16908 Endora Rd. KE 1-8794

JONAS G. POLTER
Lietuvis
Namų Maliavotojas
Popieriuotojas
Apkainavimas ar patarimas reikale jusų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.
495 East 123rd St.
Telef.: POtomac 1-6899

C. G. O'BELL
Namų pirkimo-pardavimo ir apdraudos agentas
PERSIKĖLĖ
į naują vietą:
11712 Castlewood Ave.
Tel.: GL 1-6337

PAVASARIS

Tai yra malonus ir linksmas laikas tiems, kurie yra laisvi nuo kasdieninių rūpesčių.

O kad pasiliuosuotumėt nuo jų, stenkitės turėti santaupų Lietuvių Banke, tada jausitės, kad reikalui ištikus neteks rūpintis, ir juasitės laisvi ir laimingi, — pavasario laikas bus linksmesnis ir malonesnis.

Čia santaupos (depozitai) yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekviena atskira taupymo sąskaita iki

$ 10.000

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.
6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

JŪS PERKAT RŪPESČIŲ NEKELIANTĮ ŠILDYMĄ
su MONCRIEF
ŠILDYMO IR ORO VĖSINIMO SISTEMA
GASAS ★ ALIEJUS ★ ANGLIS
THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS
609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuoee, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

SUOPIS FURNITURE
6921 Wade Park EX 1-0911
Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui
ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS
Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
WM. DEBESIS
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS JEWELER
Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę
7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Dabar jau turime didesnį rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

GREITOJI PAGALBA NUO HEMOROJAUS

Dabar pirmą kartą išbandykite naujausią unciją lietuvio chemiko ištobulinto vaisto nuo skausmingo hemorojaus.
PILE-EEZ tepalas nuramina uždegimo apimtus audinius, pariebina sausą odą, apsaugo nuo sutrūkimų, opumo ir tinimo. Jis paprastas vartoti ir GARANTUOTAI jums greit pagelbės, **arba jūsų pinigai bus atmokėti, grąžinus tūtelę.**
Nemalonumai dėl hemorojaus išnyksta ir vėl pasirodo. Todėl **PILE-EEZ yra "BŪTINA" visą laiką turėti jūsų naminėje vaistinėlėje.**
Jums nereikia daryti nieko kita, kaip tik užpildyti žemiau spausdinamą kuponą, pridėti vieną dolerį ir išsiųsti mums

SIŲSKITE KUPONĄ JAU ŠIANDIEN!

ELPOL'S PILE-EEZ (1)
13706 Benwood Ave., Cleveland 5, Ohio

Pridedu $1.00, už kurį prašau man ATSIŲSTI vieną PILE-EEZ tūtelę, garantuotą, kad man greit pagelbės, arba bus atmokėta pirkimo kaina už grąžintą nesuvartotą tepalą.

Pavardė: .....
PRAŠOM RAŠYTI SPAUDOS RAIDĖMIS
Adresas: .....
Miestas ..... **Zona** ..... **Valst.** .....

Wilkelis Funeral Home
Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby
Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER ŠERMENIS—
6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON
FUNERAL HOME
Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

DIRVA ★★★ THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Pedaktorius Balys GAIDŽIUNAS (buto telefonas: GArfield 1-7406).

Neįtikiną paaiškinimai

Naujienos, atsiliepdamos į Dirvos straipsnį "Nesiskaitymas", ir vadindamos jį priekabėmis, aiškina, kad ALT Vykd. Komitetas tikrai vykdąs Tarybos visuotinio susirinkimo nutarimus. Būtent, susirinkime svarstytą komisijos patiektą medžiagą Bendruomenės reikalu perdavęs numatytai komisijai, nurodydamas, kad komisija įpareigota užbaigti savo darbą iki sausio 15 dienos. O paskui Vykd. Komitetas nuolat raginęs komisiją ir tt. Kadangi tačiau komisija dirbanti lėtai, tai Vykd. Komitetas ėmęsis pastovaus mokesčio apsidėjimo instrukcijos išleidimo ir tą atlikęs. Tai viskas. Tarp ko kita, Naujienos sako, esą V. Rastenis, Dirvos redaktorius ilgiausiai sulaikęs komisijai perduotiną medžiagą...

Iš tikrųjų būta taip. ALT Vykd. Kom. sekretorius dr. P. Grigaitis (Naujienų Redaktorius) keletą dienų prieš Kalėdas kreipėsi į V. Rastenį pranešdamas, kad prie protokolų nerandama PLB komisijos patiektos medžiagos... Ta medžiaga, nors ir nebuvo norėta posėdžių metu išleisti iš rankų, bet protokolo ar rezoliucijų redaguotojų buvo "trumpam laikui" išprašyta ir nebegrįžo atgal į komisijos rankas. Buvo manyta, kad ji prijungta prie protokolo. Paaiškėjus, kad jos prie protokolo nėra, nieko kita neliko, kaip iš turimų užrašų tą medžiagą **atgaminti.** Tai ir buvo tuč tuojau padaryta ir Kalėdų išvakarėse "Special Delivery" laišku išsiųsta Vykd. K-to sekretoriui, kitas egz. — vicepirmininkui. Po kelių dienų vėl buvo gautas laiškas iš sekretoriaus, kad jis negalįs perduoti medžiagos komisijai, nes stingą vieno puslapio. Tas puslapis igi tuojau buvo išsiųstas. Žinoma, Vykd. Komitetas nekaltas, kad kalbamoji medžiaga New Yorko posėdžių metu kažkur nežinomais keliais nuklydo ir kad tą medžiagą reikėjo iš naujo atgaminti. Dėl to ir komisijai liko maža laiko ligi sausio 15 dienos.

Tačiau nereikia užmiršti ir to, kad Vykd. Komitetas, turėdamas trumpus terminus, gana negreit susirūpino paklydusios medžiagos likimu ir ėmė jos ieškoti. Kai Komiteto sekretorius tos medžiagos pasigedo, komisijai jau buvo belike tik apie 3 savaitės laiko vietoj buvusių dviejų mėnesių. Medžiagos atgaminimas neužtruko ilgiau, negu tai fiziškai įmanoma padaryti.

Komiteto telefoninių raginimų visuomenė, žinoma, negirdi, nors ir galima patikėti, kad tie raginimai yra. Visuomenė skaito tik iš komiteto sluogsnių sklindančias nuomones, griežtai priešingas Tarybos visumos susirinkimo nutarimui, kurios sistemingai ir atkakliai yra skleidžiamos per Sandarą.

Bet Dirvoje juk buvo gi nurodytas dar ir kitas dalykas — kad Vykd. Komitetas ligi šiol nieko nedarė net paties jo pirmininko L. Šimučio iškeltiems ir Tarybos susirinkimo į rezoliuciją įtrauktiems pasiūlymam vykdyti, būtent, pasiūlymas sudaryti: 1. Veiklos plėtimo planavimo komisiją (sudarytą iš seniau čia gyvenančių lietuvių ir naujakurių) ir 2. Kultūros reikalams komisiją. Tie pasiūlymai priimtoje rezoliucijoje yra įrašyti pirmose vietose, tačiau per visą pusmetį nieko negirdėti, kad kas nors būtų daryta jiems vykdyti. Šiuo klausimu Naujienos visiškai nieko nesako...

„Buhalterijos klaida" Detroite

Kovo 31 dieną Balfo Detroito skyriaus surengtame vakare buvo pirmą kartą Amerikoje vaidinama V Alanto trijų veiksmų komedija "Bualterijos klaida"

Režisavo akt. Justinas Pusdešris, vaidino Meno Kolektyvo nariai.

Scenoje iš visų savo puikiu vaidinimu išsiskyrė J. Pusdešris. Dėmesį traukė ir jauna gabi aktorė-mėgėja Danutė Rocevičiūtė. Be žymesnių priekaištų savo roles atliko Kazys Gricius, Aleksandras Gubilas (tik kiek per mažai balso davęs) ir Jonas Acus. Gera ir patyrusi vaidintoja Juzė Griciuvienė ši kartą nepakopė augščiau už kitus. L. Heiningas, pirmame veiksme be reikalo perdaug sušaržavęs valdininko sekretoriaus tipą, kituose veiksmuose pasirodė geriau. L. Griškelytė, visai dar jauna vaidintoja-mėgėja neturėjo pakankamai drąsos nugalėti susivaržymui.

Veikalo autorius savo trumpame žodyje pareiškė pasigėrėjimą vaidintoju sugebėjimu ir net pabrėžė, kad, pav., piršlybų scena išėjusi geresnė, nei kitur.

Žiūrovai nepaprastai karštais plojimais reiškė dėkinguma autoriui, vaidintojams ir vakarą surengusiam Balfo skyriui, kuriam sumaniai ir energingai vadovauja pirmininkė E. Paurazienė.

GREIT TURĖSIME VĖL DU KONCERTUS DETROITE

Balandžio 22 d. ukrainų salėj, 4655 Martin Ave., ALB Radijo Klubas, vadovaujamas energingos pirmininkės H. Raubienės, rengia įdomų ir turiningą koncertą. Programoje ištraukos iš St. Šimkaus operos "Pagirėnai", Br. Budriūno "Tėvynėn", "Ant Marių" ir eilė kitų Amerikoje dar pirmą kartą dainuojamų kompozicijų chorui, kurias atliks Br. Budriūno vadovaujamas Radijo Klubo choras. Be to bus solo, duetų, kvartetų ir moterų choro dainų.

ALB Radijo Klubas Detroite atlieka labai žymų vaidmenį vietos lietuvių kultūriniame — visuomeniniame gyvenime ir net lietuvių pastangose Lietuvos išlaisvinimo siekiant. Todėl visiems lietuviams dera šį klubą palaikyti ir jame dalyvauti.

Gegužės 6 d. toje pačioje ukrainų salėje irgi įdomų koncertą rengia Am. Liet. Tautinės Sąjungos Detroito skyrius, kuriame programą atliks Lietuvos Valst. Operos solistės — Izabelė Motiekaitienė, Alė Kalvaitytė ir kompozitorius pianistas prof. Vl. Jakubėnas.

Pirmoje programos dalyje lietuvių kompozitorių kūriniai bei jų harmonizuotos lietuvių liaudies dainos, o antroje — arijos iš operų: Trubadūro, Halkos, Samsono ir Dalilos ir kt.

Prof. V. Jakubėnas skambins solo savų ir kitų kampozitorių kūrinių.

DR. J. SIMS KABINETAS NAUJOJ VIETOJ

Dr. Jonas J. Sims, optometristas, akių patikrinimo ir akinių pritaikymo specialistas, žinomas Detroito lietuvių visuomenininkas, savo darbo kabinetą perkėlė naujon vieton — 3841 35th St., Detroit 10, Mich.

SKAUTŲ ŠVENTĖ

Šv. Jurgio, skautų patrono šventės proga Detroito skautų abu tuntai rengia bendrą iškilmingą sueigą su menine programa.

Vl. Pauža.

PAKEITIMAS tremtinių imigracijos taisyklėse

Displ. Pers. Komisija praneša, kad jau įsigaliojo imigracijos taisyklių pakeitimas, kuris leidžia išduoti vizas tiems tremtiniams, kurie yra priklausę nacių ar fašistų organizacijoms nesavanoriškai, o tik buvusių aplinkybių priversti. Tas pakeitimas neliečia dalyvavimo bet kurio krašto komunistų partijoje, neatsižvelgiant į tai, kokiomis aplinkybėmis būta toje partijoje. Kaip žinoma, net ir komunistų valdomuose kraštuose, jei žmonės ir yra verčiami dalyvauti eilėje visokių kitokių organizacijų, į pačią komunistų partiją yra įsileidžiami tik kruopščiai patikrinti kandidatai. Patekti į komunistų partiją be kandidato asmeninių ir ganą rūpestingų pastangų paprastai negalima. Dėlto, jei jau paaiškėja, kad kas yra buvęs priimtas tos partijos nariu, tai sprendžiama, kad jis pats to yra uoliai siekęs ir negali aiškintis buvęs priverstas įstoti į partiją.

Tačiau tremtinių tikrintojai, kai kurie iš biurokratiško uolumo, o kai kurie gal ir tyčia, dažnai kimba prie tremtinių ir tokiais atvejais, kai tremtinys atvirai ir nieko pikta neįžiūrėdamas, pasisako, pavyzdžiui, buvęs profesinės sąjungos nariu bolševikų valdymo metu. Yra tokių uolių tikrintojų, kurie aiškina, kad bolševikų sistemoj profesinė sąjunga irgi yra komunistinė organizacija (tai, žinoma, tiesa) ir todėl buvęs jos narys negali būti ileistas į JAV. Tokie uolūs tikrintojai kartais visai nenori skaitytis su ta aplinkybe, kad bolševikinėj sistemoj kiekvienas, kuris turi darbą, savaime įtraukiamas į profesinę sąjungą, visai nepriklausomai nuo jo noro bei tikro nusistatymo.

Komisijos pranešime nėra nieko įsakmiai tuo klausimu pasakyta. Paminėta tiktai pati komunistų partija, o kitokios komunistinėj sistemoj paprastai veikiančios organizacijos visai neminimos.

NUOMONĖS

APIE SVETIMŠALIŲ LEGIONĄ

LIETUVIO, KOVOJUSIO PO ANGLŲ VĖLIAVA, LAIŠKAS

Man teko Tremtyje skaityti apie amerikiečių senatoriaus Johnson iškeltą mintį svetimšalių legiono reikalu.

Aš esu Vilniaus krašto lietuvis. Praeito karo metu tarnavau gen. Anderseno korpuse. Jums jau, tur būt, teko girdėti, kaip buvo pasielgta anglų su tais kariais, kurie po Britanijos vėliava kovojo? Karo metais lenkų daliniai buvo metami į tas fronto linijas, kur buvo pareikalaujama daug kraujo ir daug aukų.

Kai gen. Anderseno daliniai patyrė apie netikėtą gen. Sikorskio mirtį, tuojau Italijoj lenkų karių tarpe kilo nerimas. Tuojau tūkstančiai lenkų karių buvo uždaryti į belaisvių stovyklas, iš kurių visi jie grįžo Lenkijon.

Aš buvau tris kartus sužeistas. Jokios pensijos negaunu, kadangi esu svetimšalis. Šiandien esu nebereikalingas, nors karo metais kraują liejau dėl britų karūnos.

Tas pats būtų, jei dabar sudarytų kokį legiona. Aš tarp anglų ir amerikiečių nematau jokio skirtumo.

Vl. Z.

(Iš "Tremtis")

* *

Dirvos 9 nr. nuomonių skiltyje tilpo "lėkščių plovėjo" straipsnis dėl svetimšalių legiono bei U. S. Armijos. Ten paliečiamas ir gana opus klausimas mums, naujakuriams. Būtent, jo galvosena apie karių paskirstymą kovoti šioje ar kitoje pasaulio dalyje prieš vieną ir tą patį priešą.

Manau, kad daugelio mūsų jaunų vyrų nuomonė bei pageidavimai jokiu būdu nėra kaip "lėkščių plovėjo".

Yra aišku, kad, įsteigus svetimšalių legioną, būtų vistiek kur būsi mobilizuotas: į svetimšalių legioną ar U. S. Armiją. Tačiau mes, mobilizuojami į U. S. Armiją, niekas jokių keistų ar absurdiškų reikalavimų nestatome, kaip ponas lėkščių plovėjas sako. Vienas svarbiausias interesas buvo ir yra — pilietybės klausimas. Tačiau ir šis dalykas yra išaiškintas. Aš esu tą perėjęs ir man vadovybės buvo pareikšta, kad pilietybę įgysiu per vienerius metus. Jeigu kas nors iš naujakurių, esąs U. S. Armijoje, to nežino, tai tik dėl to, kad nedaro tam jokių žygių. Kartais ir vadovybė to nežino, bet gali susisiekti su tam tikrom istaigom ir reikalas išaiškinamas.

Man ir kitiems mano padėtyje esantiems vyrams nėra vistiek kur kovoti. Vistiek yra kur komunizmo naikinimas prasidėjo. Tačiau **kovoti mes norime arčiau tėvynės,** ten, kur širdis traukia. Kas turės ryžto kovoti Kinijos ar Korėjos laukuose? Iš ten mes turėtumėm tiktai ilgą kelione tėvynės durų atidaryti. Tuo tarpu kas nors kitas kovojas Europoje, galės ta padaryti. Mes nebojame didžiausio priešo spaudimo.

Ir jeigu kas nors atidarys duris į tėvyne, tai tas "kas nors" norime būti **mes!**

Pvt. Alg. Buturlovas
506 Abn. Inf. Reg. Co. K.
101st Airborne Division
Camp Breckinridge, Ky.

* *

Kai jauni vyrai kviečiami prie ginklų, kiekvienam kyla klausimas — ar jis turi moralinę pareigą kovoje dalyvauti, ar yra kovojama siekiant tikslo, už kurį eventualiai ir gyvybę verta paaukoti.

Jei Korėjos karo pradžioje dar galima buvo turėti iliuzijų, tai dabar, po prezidento Trumano ir Valst. Sekretoriaus Dean Achisono pareiškimų tautai, šio karo ir bendrai Amerikos politikos tikslai visai aiškūs. Norima atgrąsinti Kremlių nuo laisvojo pasaulio likučių užgrobimo, pasipriešinant jo agresijai ir dar apsiginklavimu pagąsdinant. Taip tikimasi apsaugoti visai jau apiplyšusią taiką ir grįžti prie Jaltoj ir Potsdame sutarto bendravimo. Apie bent kokį jau pagrobtų kraštų išvadavimą, apie komunizmo parbloškimą ir laisvės atstatymą visame pasaulyje ne tik išsitarti, bet ir pagalvoti bijoma.

Kad tai nėra tuščias nepasitikėjimas Amerikos vadovybe, rodo gen. Čiang - Kai - Šeko kariuomenės pavyzdys. Nežiūrint pakartotinų siūlymų, jo pagalba Korėjos kare atmesta, o kad jis savo iniciatyva nepažeistų "taikos", rūpinasi stiprus Amerikos laivyno junginys.

Tokioje padėtyje nesamonė būtų statyti, kaip dalyvavimo legione sąlygą, kokius nors politinius reikalavimus, liečiančius Lietuvos ar kitų pavergtų kraštų laisvę. Tokie reikalavimai savo esme priešingi dabar vedamai Amerikos politikai. Legiono tikslas ne ka atvaduoti, o tik apginti tai, ko dar Kremlius nespėjo užgrobti.

Mums lietuviams, tarnauti legione be politinio tikslo, paprastais algauninkais už gera algą ir aprūpinimą, nėra prasmės.

Deja, gali dar nemaža laiko prabėgti, iki Amerikos vyriausybė praregės ir pamatys, į kokį pavoju ji veda ši kraštą, begaudydama taikos šešėli. Todėl dabar svarbiausias mūsų uždavinys dirbti, kad praregėta būtų greičiau, nes nei laikas, nei žuvusių karių gyvybės negrįžta. Ir tik kai bus pašaukta i kova išvaduoti pavergtuosius žmones ir tautas, kiekvienas jaunas lietuvis bus Lietuvos partizanu pavyzdžio įpareigotas nedelsiant įsijungti į šią kovą su ginklu rankoje.

A. P. Gureckas

* *

Dirvos 10 nr. p. Skudzinskas savo straipsnyje tarp kita ko stebisi, kad, neva, lietuviškoji visuomenė abejinga dėl dabartinės Amerikos padėties; kad, girdi, mes, lietuviai, dar neparodę, kaip mokame kariauti, o jau norime turėti lygias teises su amerikonais kariais; kad avansu norime turėti garantijas, jog bus atstatyta nepriklausoma Lietuva ir tt.

Iš savo pusės p. Skudzinskas pataria nelaukti įkūrimo jokio svetimšalių legiono arba lietuviško dalinio bet ragina tuojau, rytoj, nueiti į U. S. armiją ir jos eilėse kariauti dėl viso pasaulio, kartu ir Lietuvos laisvės.

Taip, idealesniu minčių ir nereikia. P. Skudzinskas galvoja taip, kaip ir reikia galvoti nesugadintam patriotui — idealistui.

Ir, iš tikrųjų, jeigu politiką vairuojantieji vyrai 1944-45 m. būtų lygiai taip pat galvoję, kaip p. Skudzinskas, tai po Vokietijos kapituliacijos, 1945 m. vasarą mes visi jau būtume sugrįžę į laisvą Lietuvą. Tuomet tūkstančiai mūsų tautiečiu ir partizanu būtų likę neišžudyta bei neištremta į Sibirą. Taip pat tūkstančiai apiplėštų tremtinių nesibastytu po pasaulį. Tuomet ir amerikiečių šarvuočių armijos vadas gen. Paton

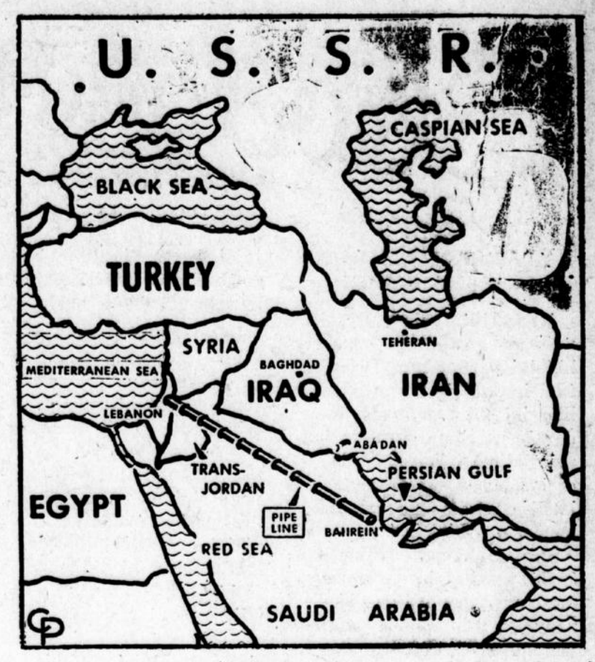

Žibalas užsidega beveik taip pat lengvai, kaip ir parakas... Todėl ši žibabalo šaltiniais turtingoji pasaulio vieta lengvai gali būti karo gaisro židiniu. Irane jau svarstomas klausimas ir dėl amerikiečių nuomojamų žibalo šaltinių nacionalizavimo. Manoma, kad Irano pavyzdžiu netruks užsikrėsti ir kitos kaimyninės arabų valstybės. Tai kelia nemaža susirūpinimo ne tik Anglijai, Amerikai, bet ir Prancūzijai bei Olandijai.

vien tik už išsireiškimą vokiečių žurnalistams, kad jo kelionės galutinas galas esąs sustoti prie Maskvos, po poros dienų nebūtų buvęs atleistas iš pareigų, ir šiandien neturėtume Korėjos karo.

Bet, deja... Reikia niekuomet nepamiršti, kad niekas nekariavo ir nekariaus dėl neprikląusomybės ir laisvės bet kurios mažosios tautos, kaipo dėl savo pagrindinio tikslo.

Todėl ir dabar, kai tik ateis išlaisvinimo laikas, Lietuva bus išlaisvinta, bet tik tas išlaisvinimas įvyks ne dėka specialios išlaisvinimo intencijos kieno nors iš šalies, o tik dėka kai kieno priešingiems politiškai - ekonominiams interesams susikirtus, t. y. lygiai taip pat kaip 1941 m. birželio 22 d "progai pasitaikius".

1945 m. gegužės 8 d. Europoje gaudžiant bažnyčių varpams karo užbaigimo progą ne vienam tremtiniui per veidą nuriedėjo graudi ašara, nes jie visi suprato, kad kapituliavo tik priešas Nr. 2, o visos žmonijos priešas Nr. 1 paliekamas atsikvėpti, sustiprėti.

Taip pat ne vienas tremtinis per skryningą šiek tiek pasireiškęs prieš "sąjungininką" buvo pašalinamas iš stovyklos ir patekdavo į sunkią padėtį.

Tik dabar, pasibeldus "sąjungininkui" į Korėjos duris, pradedama iš letargo pabusti...

Labai gaila, kad mūsiškiu tarpe atsiranda karštuoliu, kurie pradeda jieškoti kaltininkų ne iš to galo. Dabar pulti mums į orkestrą ir norėti groti pirmuoju smuiku — būtų savižudybė arba, geriau pasakius tautinė savižudybė.

Nėra ko bijoti, nepavėluosime, nes dar ir geros pradžios nėra. O mums tuo tarpu lieka tik mokslas, darbas ir taupumas, nes visa tai, grįžus į tėvynę, bus labai ir labai reikalinga.

A. Rus.
Lietuvos Kariuom. kūrėjas-sav.

* *

Kiek rūpinosi vadinamos demokratinės valstybės ir Jungtinių Tautų organizacija mažųjų tautų reikalais, dokumentų nereikia jieškoti istorijoj. Pakanka tik prisiminti paskutinių 5-6 metų politikos raidą ir jau aiškiai matyti, kad mažosios tautos buvo ir tebėra tik spekuliacijos objektas. Nei graudūs žudomųjų tautų pagalbos šauksmai, nei tūkstančiai įvairiomis progomis įteiktų memorandumų vadin. demokratinių kraštų ir Jungt. Tautų nesujaudino. Jų širdys pasiliko kietos kaip akmuo. Iš to jau aišku, kad be atodairos stodami į bet kokius legionus, jų širdžių nesuminkštinsim, o, priešingai, dar gal daugiau sukietinsim. Jeigu šiandien, kada pačioms vad. demokratijoms jų pačių išaugintas tironas peilį į nugarą įrėmęs laiko, jos dar vis nedrįsta prasitarti apie pavergtųjų tautų išlaisvinimą, tai kada gi galima iš jų to tikėtis?

Stoti į legioną reikėtu visiems lietuviams vyrams, kurie tik gali ginkla valdyti, bet tik griežtai reikalauti šių dviejų sąlygu: 1) kad atsakingi JAV politikai viešai užtikrintų, jog ginklai nebus padėti tol, kol nebus išlaisvinta Lietuva ir kitos tautos; 2) kad nebus mušami ir žudomi nieko nekalti korėjiečiai ir kinai, o bus tiesiog smogiama tikrajam karo nusikaltėliui — Kremliui.

Kadangi mūsu visi gražūs memorandumai ir tie graudūs verksmai iki šiol nerado jokio užtarimo ir jeigu ateityje nebus užtikrintos virš minėtos sąlygos, tai, mano manymu, reikėtų imtis paskutinės priemonės — pasyvaus pasipriešinimo. Nestoti į jokius legionus, neruošti jokiu pikietavimų ir laikytis visiškai pasyviai.

Būkime tikri, kad jeigu šiandiena Stalinas gautų kur nors padoru smūgi ir, matydamas sau reikalą, pasisiūlytų išeiti iš Korėjos, iš Berlyno ir dar kokią maža "nuolaidėle" padarytu, o už toki "geraširdiškuma" paprašytu sau nuosavybėn Pabaltijo kraštu. Lenkijos ir dar kokios "smulkmenos", tai iš vakariečiu išgirstume tik tiek: "Oi, koks tas Stalinas geras, tai aukso vyras, kad tik už toki menknieki pasiaukojo taikos labui!"

Taigi su švaistymusi savo ir taip negausiom tautos jėgom turime būti labai atsargūs.

Jurgis Putinas

DIRVA. Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balys GAIDŽIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — $4.00, in Canada — $4.50 (5:00 Canadian dollars), elsewhere — $5:50.

DIRVA išeina kiekvieną ketvirtadienį Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B-vė. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — $.4.00, Kanadoje — $4.50, (5.00 kanadiški doleriai); kitur — $5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kuriuo metų laiku.